

Прочитай уважно текст.

ЛЕЛЕЧЕНЬКИ

Юрко, сидячи на товстій гілляці старої шовковиці, дивиться на широкі зелені луки, на сіру смугу асфальтової дороги, на сизі схили, за якими сховалося містечко. Але ось його погляд зупиняється на їжакуватому гнізді, що на хліві. Частина хліва вкрита толем, решта ж — вистелена старезною, аж почорнілою, соломою. Дід Клим наполягав увесь хлів укрити толем, баба вже було й згодилася, так онук запротестував: це ж так гніздо зруйнується. Сусіди теж підтримали хлопчика: веселіше в селі, коли є гніздо з довгоногими чорно-білими господарями. Це ж через них невелике село стало ніби знаменитим: хто б не їхав — у машинах, автобусах — усі дивляться, чи є ще гніздо, чи не покинули його горді птахи.

Юрко щовесни чекає зустрічі з Ним і Нею. Він знає звички цих птахів, запам'ятав, що вони роблять уранці, в обід, увечері. Хлопчик любить мовчки дивитися, як вони, широко розпростерши крила, плавно кружляють над луками або як годинами незрушно стоять у своєму гнізді. Та найбільше в них турбот, коли з'являються лелеченята.

А цієї весни Юрко з особливим нетерпінням виглядав лелек. Хотів їм розповісти, що восени йде до першого класу. Уже тепер, навесні, отак поза городами, понад ставком бігає до сільської двоповерхової школи, спинається на носки, зазирає у великі вікна, бачить там чепурних школярів, які уважно слухають учителів.

А одного разу, коли в школі нікого не було, задивився через шибку в порожній клас. Там сонячні зайчики дрімали на партах, на чистій підлозі, біля вхідних дверей.

До хлопчика підійшов нечутно дід Улас, шкільний сторож. Юрко так злякався, що й слова не міг вимовити. Але той не сварився. Лише спитав:

— Учитися хочеш?

— Х-хочу!

Узявши за руку, дід Улас повів хлопчика по довгому шкільному коридору. Потім простягнув йому дзвоника. Юрко спершу боязко, а потім сміливіше задзвонив. Малиновий звук заповнив ущерть коридор, усі класи.

— Восени проведуть електродзвоник... — сказав сторож і погладив пальцями потемнілу мідь.

— А до нас лелеки прилетять незабаром! — похвалився хлопчик.

— Ти скучив за ними?

— Аякже.

— Значить, прилетять. Правда, цього року пізня весна, вони й забарилися.

Невдовзі була перша весняна гроза. Мигавиці так освітлювали бабусину хату, що видно було, як удень.

Юрко шаснув під ковдру, притулився до бабусі і стурбовано запитав:

— А якщо лелеки потраплять під грозу?

— Вони сховаються під якимось деревом.

— А коли кругом буде степ? — не вгавав Юрко.

— Тоді сховаються в якійсь долині, у густій траві. Не хвилюйся, все буде гаразд, — з цими словами бабуся поправила на онукові ковдру.

Юрко полегшено зітхнув і, вже заспокоєний, міцно заснув.

Уранці у вікно, вмите грозовою зливою, зазирає веселе сонце. Юрко поспішає надвір, босоніж біжить по росяному споришеві, бризками з дощової калюжі лякає курей і цуцика Пуфика, котрий дрімав собі побіля будки.

І раптом почув знайомі звуки. Глянув на гніздо й завмер: у ньому — Він і Вона.

— Лелеченьки! Де ж ви ховалися від грози? — спитав у птахів.

Ті у відповідь заклацали довгими дзьобами, мабуть, вітаючись із Юрком.

Петро Швець, 459 слів

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

- Визнач жанр прочитаного твору.
    - А оповідання
    - Б казка
    - В науково-популярна стаття
    - Г легенда
  - Познач, від чийого імені ведеться розповідь.
    - А від імені автора
    - Б від імені Юрка
    - В від імені діда Уласа
    - Г від імені птахів
  - Якого віку був Юрко?
    - А учнем початкових класів
    - Б дошкільням
    - В старшокласником
    - Г шестикласником
  - Яке слово є синонімом слова *мигавиці*?
    - А миготіння
    - Б блискавки
    - В ліхтарики
    - Г вогники
  - Чому лелеки не повернулися вчасно?
    - А бо тієї весни часто були грози
    - Б тому що були сильні вітри
    - В бо птахи не знали, чи збереглося гніздо
    - Г тому що того року була пізня весна
  - Чому Юрко не міг заснути?
    - А бо він хвилювався, де птахи знайдуть прихисток під час грози
    - Б бо хлопчикові хотілося якнайшвидше піти до школи
    - В бо під ковдрою було душно
    - Г бо він тішився, що прилетіли лелеки
  - Кого автор називає довгоногими чорно-білими господарями?
-
-

Прочитай уважно текст.

БАБУСИН ОНУЧОК

Чи то золотавий соняшник гойднувся біля похиленого тину, чи білявий хлопчик заглядає в подвір'я баби Стехи? Старенькій уже дуже важко розпізнати. Сидить вона на дерев'яному ослінчику біля чепурненької хати, на колінах спрацьовані руки тремтять — купаються у щедрому сонячному промінні. А довкола, посеред трави й бур'яню — зграйка білих ромашок, ніби загадкові сузір'я.

— Добридень, бабуню, — дзигною крутнувся біля неї Андрійко, — ото послала мати, щоб я обірвав вишні. Каже, що вже допіли, щоб не обсипалися. А ви, мабуть, самі нездужаєте?

— Еге ж, нездужаю-таки, — старенька привітно глянула на сусідського хлопчика.

— Зате я, бабуню, швидко-швидко все обірву, — запевняє Андрійко. — Тільки листя по-сиплеться, от побачите!

Баба Стеха, спираючись на ціпок, дріботить до дверей, шукає в сінцях і виносить полотняну торбину. Хлопчик чіпляє її через плече й чимдуж біжить у садок. Коли бабуся підійшла до розлогої вишні, Андрійко вже спритно осідлав найвищу гілку. Між зеленим листям тільки його сорочка біліє.

— Не гойдайся, онучку, — застерігає старенька, — бо доведеться ловити тебе.

— Не бійтеся! — гукає згори хлопчик. — Зате мені звідси можна небо дістати!

— Еге ж, — клопочеться старенька. — Небо чи й дістанеш, а штани можеш залишити на он тому сучку.

Сидить Андрійко вгорі, між небом і землею, обриває соковиті ягоди й думає про бабу Стеху. Хороша вона. Завжди пригощає яблуками та вишнями, не свариться, коли якийсь бешкетник залізе до неї в садок.

Вже давно живе вона самотньо, от і роздає нехитрі гостинці сусідським дітлахам. Андрійко глянув униз. Бабуся сперлася на палицю, така маленька і суха, як маківка.

— Бабуню, а де ваші внуки? — поцікався хлопчина.

— Далеко, ой, далеко, — хитає головою старенька. — Онучок, як місяченько, однений. Мабуть, і виріс уже...

— А чому він не їде до вас? — не вгаває Андрійко.

— Мабуть, клопоти не пускають. Уже й листи не пише... — важко зітхає бабуся.

Змовкла. Ще нижче схилилася на палицю.

— Не барися там, Андрійку, — стривожилася. — Дереву вже важко тримати тебе.

Хлопчик хвацько зістрибує на землю. Увесь обмурзаний вишнями. Пузата торбина відтягує йому руку. Баба Стеха полегшено зітхає:

— От і гаразд.

— Прийду до вас і яблука трусити, та нехай ще трохи соком наллються, — каже Андрійко.

— Еге ж. Уночі так гупають, так гупають, що аж у хаті дзвенить.

На ганку хлопчик висипає блискучі вишні у велику емальовану миску.

— Бери, Андрійку. Може, мама вареників наліпить. А мені вистачить.

Хлопчик спокійно дивиться на стареньку, на сиве її волосся, й раптом каже:

— Бабусю, а візьміть-но мене внуком...

За Володимиром Сенцовським, 388 слів

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. Визнач жанр прочитаного твору.

А оповідання

Б легенда

В народна казка

Г літературна казка

2. Розповідь ведеться від імені

А бабусі

Б автора

В Андрійка

Г матері Андрійка

3. Чому Андрійко допомагав бабусі обривати вишні?

А бо його попросила бабуся

Б тому що він хотів полазити по деревах

В бо він захотів, щоб бабуся напекла пиріжків з вишнями

Г тому що його послала мама

4. Яке слово є синонімом слова *розлога*?

А висока

Б струнка

В гілляста

Г різнобарвна

5. Що цікавило хлопчика?

А чому до бабусі не приїжджають онуки

Б скільки вишень уродило цього року

В чому бабуся сама не обриває вишень

Г що бабуся робитиме з вишнями

6. Чому Андрійко запропонував бабусі вважати його онуком?

А бо хотів щодня ласувати вишнями, яблуками

Б щоб було до кого ходити в гості

В щоб можна було лазити на її дерева

Г щоб бабусі не було так самотньо

7. Випиши з тексту два порівняння.

---

8. Як Андрійко обривав вишні?

---

9. Чому баба Стеха полегшено зітхнула?

---

10. Запиши, які риси характеру Андрійка ти схвалюєш.

---

11. Запиши, які почуття виникли в тебе після читання твору.

---

12. Запропонуй інший заголовок до цього твору. Обґрунтуй свій вибір.

Прочитай уважно текст.

ПАВУЧКОВІ РУШНИЧКИ

Жив собі в лісі працюючий павучок. Над усе він любив ткати рушники. І виходили вони в нього на диво гарні, м'якенькі, усі різні. Отож, мабуть, добре втиратися такими після вранішнього вмивання. Та, на жаль, ніхто з лісових мешканців до цього часу про це не знав. Не знав і сам павучок.

Колись хутенько він виткав собі звичайнісінького рушника, а ті, гарні, сховав у ковану скриню. Тільки от біда — рушників стало так багато, що вже й скриня не зачиняється. Доведеться шукати майстра — жука-рогача — нову скриню замовляти. Чи ж не клопіт?

Але павучкові незручно отак, з порожніми руками, на очі жукові з'являтися. Доведеться-таки з одним рушником розпрощатись. Довго вагався павучок, якого взяти. А рушники — один кращий другого... Нарешті вибрав, замкнув свою майстерню на здоровенний замок і вирушив у дорогу.

Літній день був чудовим. Сонце щедро зігрівало землю, а вітер спочивав під кушем кучерявої ліщини. На головній лісовій галявині побачив павучок веселе товариство. Узявшись за лапки, комахи водили веселий танок. Посередині кола було видно золотокрилу бджілку. Вона щасливо всім усміхалась. Тут був і майстер — жук-рогач. Отож павучок підійшов ближче і зрозумів: товариство відзначало день народження бджілки!

— Іди до нас! — гукнула до павучка іменинниця. — Хутчій!

— Я зайнятий, — спробував був відмовитись павучок.

Але до нього підбіг завзятий мураш, ухопив за лапку — і всі знову полинули в танок.

За хвилину павучок забув про все на світі. Правда, трішки паморочилась голова, проте йому було дуже й дуже весело.

Коли ж танок закінчився, біля бджілки з'явилася ціла купка подарунків. Чого тут тільки не було! І прозора парасолька, і лозяний кошик, і різьблена скринька, а ще полив'яний горщик, золотавий шнурочок...

— Чого ти? — легенько підштовхував павучка жук. — Давай і свій подарунок.

— Ось візьми, — страшенно ніяковіючи, павучок подав бджілці маленького пакуночка. Та швидко розгорнула й радісно вигукнула:

— Ой, спасибі! Такого гарного рушничка зроду ще не мала!

— А й справді! — погладив подарунок мураш. — Немов з туману зітканий!

— Ти справжній майстер! — сказав гордий метелик. — Рушник пречудовий!

Зніяковілий павучок стояв і усміхався, а потім тихо мовив:

— У мене ще кращі є...

— Як є, то похвалися! — озвався жук. — Гайда!

Павучок першим помчав до своєї майстерні, а за ним його нові друзі. Хутчіш відімкнув скриню та й заходився дарувати сусідам рушнички:

— Це тобі, метелику! А це — мурашеві. Це тобі, втирайся на здоров'я, жуче!

Відтоді всі лісові комахи почали вмиватися аж тричі на день, бо втиратися павучковими рушничками було напрочуд приємно!

Марія Пономаренко, 383 слова

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. Визнач жанр прочитаного твору.

☐ А народна казка	☐ Б оповідання
☐ В вірш	☐ Г авторська казка

2. Якою справою займався павучок?

☐ А ткав рушнички	☐ Б вишивав рушнички
☐ В продавав рушнички	☐ Г прасував рушнички

3. Хто відмовлявся від запрошення на день народження бджілки?

☐ А жук-рогач	☐ Б метелик
☐ В мураш	☐ Г павучок

4. Як почувався павучок, коли дарував бджілці рушничок?

☐ А розгубився	☐ Б зазнався
☐ В зніяковів	☐ Г розвеселився

5. Чому павучок роздарував свої рушнички?

☐ А тому що він був дуже щедрим
☐ Б бо рушничків було так багато, що не вистачало для них місця
☐ В бо павучкові сподобалося робити подарунки
☐ Г бо в такий спосіб павучок знаходив нових друзів

6. Яке прислів'я висвітлює головну думку твору?

☐ А Дружба — велика сила.
☐ Б По роботі знають майстра.
☐ В Добре роби — добре й буде.
☐ Г Розуму за гроші не купиш.

7. Запиши, що означають подані вислови.

З порожніми руками — _____

Полинули в таночок — _____

8. Запиши, які подарунки принесли гості для іменинниці.

---

9. Опиши, як змінювався настрій павучка.

---

10. Випиши з твору словосполучення, які характеризують павучка в різних ситуаціях.

---

11. Установи відповідність між персонажами твору та їх висловами.

Жук •	• «Ти справжній майстер!»
Метелик •	• «Такого гарного рушничка зроду ще не мала!»
Мураш •	• «Давай і свій подарунок».
Бджілка •	• «Немов з туману зітканий!»

12. Склади і запиши міркування (5–6 речень).

Щедрий не той, хто дарує, а той, хто не шкодує

Прочитай уважно текст.

ЯК ОЛЕСЯ ЗАСНУЛА У КВІТЦІ

Жили на білому світі сестричка та братик. Сестричку звали Олеся, а братика — Василь. От якось і каже Олеся братикові:

— Василю, а нумо пограймо в піжмурки.

— Добре, — радісно відповідає Василь.

І почали вони жмуритися. Братик заховається — Олеся бігає, бігає й не може його знайти. Стало їй прикро від цього, вона сіла й гірко заплакала. Аж тут чує, хтось стиха озивається до неї:

— Чого ти, дівчинко, плачеш?

— Як же мені не плакати, — відповіла крізь сльози Олеся. — Коли я заховаюся, Василь мене одразу знаходить, а коли він заховається, то я не можу ніяк його знайти.

— Я тобі допоможу так заховатися, що Василь ніколи не знайде, — каже той лагідний голос. — Ось сюди лізь, не бійся.

Підводить Олеся заплакані очі, і що ж бачить? Гарну синю квітку. Глянула на неї Олеся й каже:

— Як же я влізу в тебе, коли ти зовсім малесенька, тендітна та ніжна?

— Дарма, — відповідає спокійно квітка. — Ти лише простягни вперед руки.

Простягла Олеся руки до чудової квітки, і вона враз почала збільшуватися. Ось сховався в ній один пальчик, ось уже не видно й руки по лікоть... Нарешті і вся Олеся зручно сіла на дні квітки. Гарно там, затишно, пахне чимось ніжно. Глянула Олеся через пелюсточки — усе навколо таке, наче дивиться вона через сине скельце...

А Василь скрізь бігає, шукає, зазирає за кущі, аж упрів. Немає Олесі.

Олеся сидить у квітці, сміється. Чує — до квітки щось летить. Гуде, як літак. Таке волохате, страшне. Сіло на край пелюсточки, а потім швидко у квітку! Олеся як закричить:

— Боюся, боюся!

— Чого ти кричиш? Не бійся мене, я бджілка.

Глянула Олеся — і справді, бджілка перед нею. Хоч і волохатенька, зате золотиста, чепурненька, славна.

— А ти не вкусиш мене? — тремтячим голосом запитала дівчинка.

— Ні. Сиди лише спокійненько.

Бджілка пролізла на саме дно квітки. Випустила свого носика і почала старанно вбирати прозорий нектар. Дівчинці теж захотілося чогось солоденького. Бджілка запропонувала полетіти до неї у вулик...

Олеся вместилася бджілці на спину, ухопилася міцно. Полетіли...

У вулику посадила бджілка Олеся за стіл, пригостила медом. Ураз згадала дівчинка про брата.

— Ой, лишенько! Та це ж він шукає мене, бідолашний! — та як загукає на весь голос — Василю, я осьдечки! — і прокинулася...

Василь теж хотів, щоб йому приснилося таке, та не люблять його квіти, бо він їх шабельною січе. А Олеся доглядає їх.

За Іриною Сенченко, 375 слів

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. Визнач жанр прочитаного твору.

А легенда

Б оповідання

В народна казка

Г авторська казка

2. У яку гру грали діти?

А у піжмурки

Б у лото

В у квача

Г у шашки

3. Чому розплакалася Олеся?

А тому що вона заблукала

Б бо не могла відшукати Василя

В бо злякалася незнайомого голосу

Г бо не хотіла більше гратися

4. Що робила бджілка у квітці?

А вбирала аромат

Б вбирала нектар

В вбирала ранкову росу

Г вбирала пилок

5. Кому з персонажів належать слова «Сиди лише спокійненько»?

А Василеві

Б Олесі

В бджілці

Г квітці

6. Чому квіти не люблять Василя?

А бо він часто зриває квіти

Б бо забуває їх поливати

В бо не знає, які добрива потрібні для квітів

Г бо хлопчик січе їх шабелькою

7. Запиши синоніми до слів.

Вмостилася — _____

Зазирає — _____

8. Випиши з тексту речення, у якому йдеться про те, як Олеся почувалася у квітці.

---

9. Запиши, як Олеся опинилася у вулику.

---

10. Запиши, які риси характеру персонажів тобі сподобалися.

11. Установи відповідність між назвами та ознаками предметів.

Голос	●	●	прозорий.
Нектар	●	●	волохатенька, золотиста, чепурненька.
Квітка	●	●	тремтячий, лагідний.
Бджілка	●	●	малесенька, тендітна, ніжна.

12. Запропонуй інший заголовок до твору. Обґрунтуй свою думку.

Прочитай уважно текст.

ЗА ЩО МЕНЕ ЛОПУХОМ ПРОДРАЖНИЛИ

Якось мама принесла додому з магазину два величезні кавуни. Один одразу ж розрізала, а другий сховала в комору й побігла на роботу.

Я довго дивився на кавуна й дивувався: «Як він може вирости отакий великий? Це не лимон, вирощений Андрійком у горнятку».

І тут у мене промайнула думка: «А що, коли прив'язати його хвостиком до якоїсь рослини в садку і сказати хлопцям, що сам виростив?..»

Я взяв велетня і чимдуж побіг за хату в садок. «Потім я зірву його просто при всіх і занесу в комору, — думав я. — Там покладу на місце, щоб мати і не знала».

Але де ж він росте? Я хотів було прив'язати кавун на якомусь деревці, але побоявся, щоб хвостик не перервався і він не розбився. Біля тину я побачив якийсь кущ з великим зеленим листям. Що це за кущ, я не знав, але лапате листя мені сподобалося. «Оце те, що мені потрібно, — сказав я сам до себе. — Якщо кавун великий, то й листя в нього має бути великим».

Я дуже обережно поклав кавун на землю, дістав з кишені зелену ниточку і міцно прив'язав хвостик до стебла так, ніби й справді він давно приріс. Зверху присипав землею, щоб замаскувати ниточку, прикрив листком і мерщій побіг до школи.

Біля турніка я зустрів хлопців з нашого класу. Вони обступили Андрійка й уважно слухали, як він вирощує перець.

— Дрібниці все це, — перебив я Андрійка на півслові, — краще ходімо, побачите, якого я кавуна за літо виростив.

— А ти не обманюєш? — підозріло уточнив Андрійко.

— А нам можна подивитися? — поцікавилася всюдисуца Оленка.

— Звичайно, можна, — впевнено сказав я. — Там таке кавунище виростило! Подивитесь — очам не повірите.

Через хвилину ми вже були в садку.

— Ой, який великий! — здивовано скрикнула Оленка.

Спершу хлопці чомусь мені не повірили, крутили кавун і туди, і сюди, але коли побачили, що кавун міцно тримається за стебло, — відразу переконалися, що кавун і справді виріс у моєму садку. Я переконливо розказував, як вирощував його із маленького чорного зернятка, щодня поливав річковою водою, удобрював... Аж тут несподівано з'явилася старшокласниця Галя.

— Подивися, якого кавуна Яшко виростив! — навперебій вигукували хлопці.

Галя підійшла до кавуна, нахилилася та й сказала серйозно:

— Хіба ж на лопухах кавуни ростуть?

Вона відірвала товсте стебло і показала всім, як він був прикріплений ниточкою. Усі глянули і дружно залилися сміхом. І відтоді мене всі прозивають Лопухом.

За Панасом Висіканом, 380 слів

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. Визнач жанр прочитаного твору.

А міф

Б легенда

В авторська казка

Г оповідання

2. Куди мама сховала кавун?

А у холодильник

Б у комору

В у підвал

Г у велику господарську сумку

3. Що дивувало Яшка?

А як мама донесла додому важкі кавуни

Б чому кавун солодкий і соковитий

В як може вирости великий кавун

Г де вирощують кавуни

4. Яшко сказав друзям, що

А сам виростив кавуна

Б знайшов кавуна на своєму городі

В купив кавуна на ринку

Г кавуна привезли йому родичі

5. Як хлопчик прилаштував кавуна?

А прив'язав до дерева

Б прив'язав до куща

В поклав біля паркана

Г поклав біля стежки

6. Кому належать слова «Хіба ж на лопухах кавуни ростуть?»

А Оленці

Б Галі

В Андрійкові

Г Яшкові

7. Віднови послідовність подій у творі. Простав цифри в порожні клітинки.

Через хвилину ми вже були у садку.

Якось мама принесла додому з магазину два величезні кавуни.

Біля турніка я зустрів хлопців.

Усі глянули і залилися сміхом.

Я взяв велетня і вибіг у садок.

8. Кого ти вважаєш хвальком: Андрійка чи Яшка? Запиши чому.

---

9. Випиши з твору речення, у якому йдеться про те, як Яшко «вирощував» кавун.

---

10. Поясни, чому хлопці повірили розповіді Яшка.

---

11. Поясни, чому Яшка прозвали Лопухом.

---

12. Склади і запиши міркування (5–6 речень).

Для чого люди вирощують рослини?

Прочитай уважно текст.

КОЛИ І КУДИ ЙТИ ПО ГРИБИ

На світі існує понад 100 тисяч видів грибів, але їстівних серед них не так і багато. У лісах України росте близько ста видів грибів, які можна вживати в їжу.

Коли ж збирати гриби і в який ліс вирушати з кошиком? Не знаєте?

Уже в кінці квітня чи на початку травня на просіках, уздовж доріг і канав, у місцях, де порушена після зими лісова підстилка, виростають зморшки та строчки. А в кінці травня з'являються підберезники (по-іншому бабки), інколи навіть маслюки.

Червень — пора сиріжок, лисичок, маслюків, моховиків, підосичників (червоноголовців), білих грибів (їх ще називають справжніми, або правдивими, грибами). На території України росте понад 15 різновидів білого гриба: дубовий — у дубовому лісі, сосновий — у сосновому, смерековий — у смерековому...

У липні з'являються літні опеньки, печериці, польські гриби, дощовики велетенські, синяки. Вони ростуть і в серпні, і у вересні, отже й збирають їх протягом цих місяців. У вересні, крім того, збирають грузді, підгрузди, рижики, зелениці, осінні опеньки... Жовтневого дня можна збирати дощовики.

У листопадовому лісі найчастіше трапляються опеньки, зрідка маслюки, й рядовки. Завершують грибний сезон зелениці. Зимові гриби можна назбирати ще й у грудні. Це опеньок зимовий і глива.

Отруйні гриби ростуть так само від ранньої весни до пізньої осені. Отруїтись можна й узимку — сушеними отруйними грибами. Тому кожному, хто вирушає з козубком до лісу, неодмінно треба навчитися розпізнавати отруйні гриби — спершу на малюнках, а потім і в лісі.

Найкраща пора для збирання грибів — світанок. Ранесенько, коли під наметом лісу ще немає сонячних зайчиків, гриби значно помітніші. Легко їх розшукувати також, коли є роса — волога шапінка блищить, і її можна помітити здалеку.

Гриб найкраще зрізати гострим ножем ближче до землі. Якщо ж виривати, то можна пошкодити грибницю й нові гриби виростуть на пошкодженій грибниці не скоро. У пошуках грибів не треба переривати лісову підстилку, так теж можна пошкодити грибницю. Крім того, змінюється ще й температурний режим, вологість ґрунту, і гриби на цьому місці довго не ростимуть. Не слід брати дуже дрібні гриби, по них можна прийти через кілька днів, коли вони трохи підростуть. Неїстівні, сумнівні, отруйні, а також старі гриби збивати і роздавлювати недопустимо: їх поїдають лосі, білки, глухарі, сойки та інші лісові тварини.

Гриби збирати можна, на жаль, не всюди. Це тому, що вони як губка вбирають з навколишнього середовища всякі шкідливі речовини і навіть їстівні гриби стають отруйними. Тому там, де територія після аварії на Чорнобильській АЕС забруднена радіоактивними елементами (карти забрудненості друкують у газетах), поблизу заводів або уздовж автомобільних доріг, збір грибів забороняється.

За Володимиром Бондаренком, 407 слів

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. Визнач жанр прочитаного твору.

- А науково-популярне оповідання   Б легенда
 В літературна казка   Г народна казка

2. Скільки різновидів білого гриба росте на території України?

- А понад 100 тисяч   Б понад 15
 В майже 100   Г майже 1000

3. Який час доби є найкращим для збирання грибів?

- А надвечір'я   Б ніч
 В полудень   Г світанок

4. Коли ростуть отруйні гриби?

- А лише влітку
 Б лише восени
 В від ранньої весни до пізньої осені
 Г лише навесні

5. Які гриби називають справжніми, або правдивими?

- А опеньки   Б печериці
 В білі гриби   Г підберезники

6. Чому недопустимо збивати і роздавлювати отруйні гриби?

- А бо їх поїдають лісові тварини   Б бо отрута може потрапити на взуття
 В бо вони дуже красиві   Г бо вони занесені до «Червоної книги»

7. Випиши з тексту назви грибів.

---

8. Випиши з твору речення про те, як можна навчитися розпізнавати гриби.

---

9. З'єднай стрілочками запитання й правильні відповіді.

Чи можна збирати гриби взимку? ●

● У грудні можна відшукати опеньки зимові, гливи.

● Ні, взимку гриби не ростуть.

Як правильно зрізати гриб? ●

● Ближче до шапочки.

● Ближче до землі.

10. Запиши, чому грибниця важлива для росту грибів.

---

11. Поясни, чому гриби краще збирати на світанку.

---

12. Запиши, що найбільше тебе вразило в тексті.

Прочитай уважно текст.

ЗІРКА, ЩО СВІТИТЬ УДЕНЬ

Спадають сутінки. Заходить ніч. На небі спалахують міриади зірок. Не злічити їх! Та є зірка, яку ми бачимо тільки вдень. Якщо не знаєте, не шукайте її очима. Бо ця зірка — Сонце! Астрономи, які знаються на планетах, на зірках, називають його «денна зірка».

«Зірка?! — здивується хтось. — Така велика?! Така яскрава?!»

І не велика, і не яскрава...

Великою наша денна зірка здається тільки тому, що з-поміж усіх зірок вона до нас — найближча. Світло Сонця йде до нас вісім хвилин і двадцять секунд. Наче й недовго. Але дуже велику відстань проходить воно за цей час, перш ніж упаде на Землю: за секунду промінчик світла долає триста тисяч кілометрів — нічого швидшого в природі не існує. Скільки ж то мільйонів кілометрів долає він за вісім хвилин, якщо у хвилині шістдесят секунд!

Щодо яскравості й розміру, то наше Сонце поступається силі-силенній своїх космічних посестер. Сонце належить до зірок, які в науці називають «жовтими карликами».

Яку ж роль відіграє Сонце в нашому житті? Ви знаєте, що повітрям без кисню живі істоти дихати не можуть. Виробляють кисень тільки рослини. Але вони можуть це робити лише на світлі. Отож якби не Сонце, то рослини перестали б збагачувати атмосферу киснем.

«Куди не заглядає сонце, туди навідується лікар», — кажуть на Сході. Це здавна брали до уваги, зокрема при спорудженні жител. Сонячні промені, виявляється, вбивають хвороботворні бактерії. Діти, які мало бувають на повітрі в сонячні дні, починають хворіти. З'ясувалося, що такий вкрай потрібний вітамін *D* людський організм виробляє тільки за допомогою... Сонця!

Моряки не раз помічали, як химерно іноді скаче стрілка компаса. Так вона не поводить ся навіть у шторм, у найбільшу бурю. Згодом з'ясувалося, що моряки потрапляли в іншу бурю — магнітну. І така невидима оку буря в тиху погоду була відголоском збурень, які... відбувалися на Сонці! Те саме і при порушенні радіозв'язку: в роботу радистів втручається Сонце.

Що ж це за збурення? Їхню природу теж встановили не зразу.

Дивні плями спостерігали на Сонці давно. Вони наводили страх. Вважали, що такі плями — лихий знак. На ці роки й справді випадали численні випробування: епідемії, посухи, загадкові вогні на небі, дощі... Вважали, що це кара, котру на людей за несправедне життя посилає Бог. Однак учені встановили, що цей Бог — наше Сонце. Це з його волі коливаються врожаї, плодяться гризуни й комахи, неймовірно розмножуються мікроби. А винні в усьому — плями. Через них зокрема світла й тепла Сонце дає менше, ніж у звичайні роки, і це одразу позначається на житті нашої планети.

Багато залежить від нашої денної зірки: і вітри, й погода, й поява морських течій, і сила полярного саява... Та й усе живе, від мікроба до людини, дослухається до Сонця. А ще денна зірка — веселий художник: розмалювала в різні кольори усіх людей Землі. А декому щовесни і ластовиння жартома на носі наводить. Усе встигає!

За Тарасом Кіньком, 452 слова

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. Визнач жанр прочитаного твору.

☐ А народна казка	☐ Б літературна казка
☐ В легенда	☐ Г науково-популярне оповідання

2. Як астрономи називають Сонце?

☐ А «денна зірка»	☐ Б «нічна зірка»
☐ В «яскрава зірка»	☐ Г «Полярна зірка»

3. Як називають групу зірок, до яких належить Сонце?

☐ А жовті велетні	☐ Б сріблясті карлики
☐ В сріблясті велетні	☐ Г жовті карлики

4. Чому денна зірка здається великою?

☐ А тому що з-поміж усіх зірок вона до нас — найближча
☐ Б тому що з-поміж усіх зірок вона найяскравіша
☐ В тому що вдень її можна добре роздивитися
☐ Г тому що вночі її можна добре роздивитися

5. Чому люди склали приказку «Куди не заглядає сонце, туди навідується лікар»?

☐ А тому що на Сонці відбуваються збурення
☐ Б тому що сонячні промені вбивають хвороботворні бактерії
☐ В тому що змінюються пори року
☐ Г тому що змінюються пори доби

6. Чому на кораблях іноді химерно скаче стрілка компаса?

☐ А тому що компас застарілі, несправні
☐ Б тому що моряки неправильно користуються компасами
☐ В тому що корабель потрапляє в зону дії магнітної бурі
☐ Г тому що сонце нагріває корпус компаса

7. Випиши з твору речення, у якому пояснено, як Сонце сприяє виробленню кисню.

---

8. Запиши, яку відстань проходить сонячний промінчик, перш ніж упаде на землю.

---

9. Поясни, чому дивні плями на Сонці наводили страх на людей.

---

10. Запиши, чому автор називає Сонце веселим художником.

---

11. З'єднай стрілочками запитання й правильні відповіді.

За допомогою чого людський організм виробляє вітамін <i>D</i> ? ●	● За допомогою сонця.
Сонце — найбільша зірка? ●	● За допомогою місяця.
	● Так.
	● Ні.

12. Запиши, що найбільше тебе вразило в тексті.

Прочитай уважно текст.

ДІДОВА ПАСІКА

На подвір'ї біля криниці стояла величезна дубова діжка з водою. Вода проти палючого сонця добре нагрівалася, і мала Варочка щодня поливала нею нагідки і чорнобривці, вишеньки і яблуньки біля хати.

Якось Варочка зачерпнула води у своє відеречко, зирк — а у воді бджола плаває, безпорадно борсається, крутиться, намагається змахнути змоклими крильцями.

Варочка поставила відерце на стежку й почала пильно розглядати бідну бджолу. Чи то бджолі закортіло скупатися у спекотний день, чи, може, води напитися, а чи, може, у халепу вскочила. Бджілка швидко перебирала короткими лапками. Але прозорі крильця вже намокли, й нічого з тих силкувань не виходило.

«Еге, вона ж не злетить, ще й потонути може!» — подумала Варочка. Проте дівчинка боялася навіть доторкнутися до бджоли — ще вжалить. І Варочка загукала:

— Дениску-у-у! Швидше йди сюди! Тут у відеречку бджола тоне!

Дениско миттю шурхонув із вишні, де рвав ягоди на вареники. Плуताючись у зів'ялому картоплинні, підбіг до Варочки.

— Хто тоне? Де? — поцікавився у сестрички.

— Бджола... У відеречку... — із жалем промовила Варочка.

Дениско — хлопчина метикуватий. Він швидко знайшов тоненького прутика і різким порухом вихопив бджолу з води. Діти розгублено дивилися на врятовану комаху.

— І що тепер з нею робити? — подивився на Варочку, яка ніяк не могла заспокоїтись.

— Думаю, що це, мабуть, бджола з пасіки діда Оксена, — сказала Варочка. — Давай, Дениску, віднесемо її туди!

У липовому гаю — ціле містечко з голубих, білих, червоних будиночків. Вулики, мабуть, для того пофарбували в різні кольори, щоб легше було втомленим бджолам після довгих польотів свою домівку знаходити.

Біля похиленого куреня, під старою грушею сидів пасічник дід Оксен, щось стругав великим ножичком.

— Ваша? — Дениско обережно розчинив коробочку, в якій повзала бджола.

Пасічник повільно вийняв з кишені окуляри, натягнув їх на ніс, примружився:

— Авжеж, моя! Свою худібку я завжди впізнаю.

Діти розповіли йому, як вони стали бджолі в пригоді. А дід Оксен уважно слухав, посміхався і примовляв:

— Ну й рятівнички! Оце я розумію!

А потім пригостив їх медом, стільниковим, пахучим. Бджола тим часом вилізла з коробочки і раптом злетіла, та високо ще здійнятися не змогла, сіла дідові на бороду. Пасічник погладив бороду, та не займав бджоли.

— Нехай зігріється, — сказав, усміхнувшись.

Коли бджола заметушилася, дід виплутав її з бороди, посадив на широчезну долоню. Бджола продзижчала щось, зблиснула золотою цяткою над столом і зникла у верховітті старої груші.

За Василем Чухлібом, 367 слів

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. У якому розділі книги для читання можна помістити цей твір?
  - А «Казки про тварин»
  - Б «Цікаві пригоди братів наших менших»
  - В «Оповідання про дітей»
  - Г «Легенди»
2. Кого рятували діти?
  - А пущеня
  - Б пташку
  - В зайчика
  - Г бджілку
3. Що зробив Дениско, щоб урятувати комаху?
  - А вилив воду з відеречка
  - Б зробив з прутика місточок
  - В прутиком витягнув бджолу з води
  - Г попросив діда Оксена допомогти
4. Бджола не могла злетіти, тому що
  - А діти заховали її в коробочку
  - Б того дня була спека
  - В їй заважав прутик
  - Г у неї намокли крильця
5. Як дід Оксен подякував Варочці й Денискові за порятунок його худібки?
  - А дав гроші
  - Б пригостив цукерками
  - В пригостив медом
  - Г подарував вулик
6. Як дід Оксен назвав бджілку?
  - А комашкою
  - Б своєю малятко
  - В своєю худібкою
  - Г своєю трудівницею
7. Запиши, що робила мала Варочка біля хати.

---

8. Запиши, як бджола намагалася врятуватися.

---

9. Поясни, чому Варочка сама не рятувала бджілку.

---

10. З'єднай стрілочкою слово і його тлумачення.

Борсається ●	● швидко зліз
Шурхонув ●	● безладно зарухалася
Метикуватий ●	● кмітливий
Заметушилася ●	● намагається вибратися

11. Випиши речення, у якому описано пасіку.

---

12. Чи можна назвати Варочку і Дениска рятівниками? Доведи свою думку.

Прочитай уважно текст.

ЛЕГЕНДА ПРО СОРОЧКУ-КОЛЬЧУГУ

Давно це було. Може, й тисячу літ тому, а може, й ще більше. І було це в нашому краї. Народила мати сина. Лише навчився хлопчик ходити, а мати почала шити йому сорочку, та таку велику, що одягне її син, коли мине йому літ із двадцять.

Не один рік і не два шилася сорочка. Мала вберегти вона дитину від меча гострого сталевого, від стріли ворожої лютої, бо на Україні тоді було більше злих війн, ніж мирного життя.

Тому вибрала мати для сорочки найміцніші конопляні волокна, такі, що аж руки різали, а розірвати їх не могла. Пряла довгими місячними ночами, тому нитки були срібними, блискучими. А полотно з таких ниток було і легке, і міцне.

Шила сорочку поволі. Бо за кожним стібком — думки і благання: «Хай буде син мій тверезого розуму. Хай сила його буде богатирською й непереможною. Щоб серце його було повне великої любові до людей. А як буде воїном, хай волю і славу принесе землі своїй рідній».

Усе більше і більше думок, більше і більше стібків. І не одну сльозу зронила мати на синову сорочку. І не знала, у що перетворяться щирі сльози її.

Минуло шістнадцять років.

Дошла мати сорочку. Пішла з нею до цілющого джерела. Покропила її цілющою водою, вернулася додому і заховала у скриню на саме дно.

І от знову запалали людські хати, засвистіли стріли ворожі, зачувся плач у кожній оселі. Збирала мати єдиного сина на війну. Лук, стріли і коня сам вибирав собі син. Чекав вороний свого господаря на рідному подвір'ї. Мати витягла зі скрині сорочку, дала з доземним поклоном синові. Одягнув син подаровану сорочку і почув у собі силу богатирську. Попрощався з матір'ю, сів на коня і помчав. Не плакала вже мати, бо виплакала всі сльози, шиючи сорочку.

Битва розпочалася зранку, одразу після сходу сонця. Зійшлися на полі два грізні війська. Як тільки зійшло сонце, побачили вороги незвичайного воїна в нашому війську. На воїнові срібна сорочка, вкрита дорогоцінним камінням, яке виблискувало таким світлом, що сліпило ворогам очі. То мамині сльози перетворилися на блискуче дорогоцінне каміння. Не могли вороги зрушити з місця, заціпили всі з дива. І чулася така сила в богатирі, що випадали з ворожих рук луки, стріли і мечі.

Битва не відбулася. Перемога прийшла без крові і смерті.

Так народилася сорочка воїна-богатиря — кольчуга, яка захищала від ворожої стріли і меча.

Легенда, 378 слів

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. У якому розділі книги для читання можна помістити цей твір?
  - А «Оповідання про справи твоїх ровесників»
  - Б «Українські народні казки»
  - В «Міфи та легенди»
  - Г «Цікавинки про братів наших менших»
2. Коли мати почала шити синові сорочку?
  - А коли йому минуло 20 літ
  - Б коли син народився
  - В коли син закінчив навчання
  - Г коли син навчився ходити
3. Що зробила мати, щоб сорочка стала захистом для сина?
  - А випрала сорочку в гірській річці
  - Б віднесла сорочку до чаклуна
  - В покропила сорочку цілющою джерельною водою
  - Г висушила сорочку на чарівній галявині
4. Що відчув у собі син, одягнувши сорочку?
  - А непереборний страх
  - Б богатирську силу
  - В любов до матері
  - Г гордість за рідний край
5. У що перетворилися материні сльози?
  - А у блискуче дорогоцінне каміння
  - Б у ранкову росу
  - В у гострі стріли
  - Г у чарівні кулі
6. Чому вороги не могли зрушити з місця, заціпили з дива?
  - А бо ворогам сліпило очі сонце
  - Б бо вороги були зачаровані красою вишитої сорочки
  - В бо їхні коні від яскравого світла посліпли
  - Г бо дорогоцінне каміння сліпило ворогам очі
7. Випиши з тексту речення, у якому описано війна.

---

8. Запиши, у чому була сила сорочки-кольчуги.

---

9. Запиши, чому мати так довго шила сорочку.

10. Віднови послідовність подій у творі. Простав цифри в порожні клітинки.

- Син попрощався з матір'ю, сів на коня і помчав.
- Народила мати сина.
- Дошила мати сорочку.
- Перемога прийшла без крові і смерті.
- Пішла з нею до цілющого джерела.

11. Склади план легенди.

12. Чи можна вважати сорочку-кольчугу оберегом? Доведи свою думку.

Прочитай уважно текст.

ПІД КРИГОЮ

— Бр-р! Як холодно! — Маленький окунець аж здригнувся. Не дуже-то гріє риб'яча кров.

— Холодно, час уже нам укладатися на зиму, — сказала йому мама. — Он усі окуні зібралися зграєю, відшукали затишну яму й уможуються в ній.

Але окунець не послухався, поплав від мами. Невдовзі він побачив плітку й краснопірку. Вони про щось розмовляли. Плітка сказала:

— Добре коропам, про них люди піклуються. Їм для зимівлі ставки викопали, а перед тим як туди випустити, в солоному розчині викупали, щоб ніяка нечисть на них не заводилась. І в ставки їх пустили не всіх разом: окремо молодших, окремо старших.

— Ач яка шана! — покрутилася краснопірка.

— А вони ще й не задоволені, — вела далі плітка, — що їх пропускали для цього крізь решітки, аби відокремити великих від малих. А нам треба самим про себе подбати. Приєднаюсь до якоїсь риб'ячої зграї. Попливемо далі, пошукаємо зручного місця та полягаємо спати, бо вже й плавати важко.

Окунець раптом відчув, що йому теж важко плисти, і вирішив за звичкою підплисти до поверхні, трохи подихати, бо там завжди свіже повітря. Але що це? Річка вкрита холодною білою кригою. Окунець збентежився. Тут підплив його дружок, ровесник. Він запропонував:

— Пливімо до старої верби!

— Як? Адже влітку там люди ловили рибу на гачки.

— Та то ж улітку. А тепер їм холодно сидіти на березі. Зате там є велика-велика дірка — ополонка. І дихати там легше.

Маленькі окунці попливли до ополонки. Тут вони побачили старого коропа. Він жадібно дихав. Та раптом щось блиснуло, короп затріпотів хвостом, став у воді сторчака й умить зник. Це він таки потрапив на гачок до рибалки.

Окунцям стало моторошно.

— Тікайте, хлопці, мерщій звідси, — мовив старий йорж, пропливаючи повз них. — Хіба ви не знаєте, що крізь ці ополонки рибалки взимку ловлять рибу? Іноді риби не вистачає повітря на глибині, і вона підпливає сюди освіжитися. Хай йому грець! Краще вже до весни спатиму, як усі порядні риби.

Окунці й собі втекли від ополонки. Справді, чого вештатися під кригою? Вода холодна, риб майже не видно, навіть розбійницьких шук. Можна було б вільно плавати. Але важко дихати. Недарма позалягали риби в ямах і сплять.

У затоці в найглибшій ямі, біля кручі, улаштувалися великі соми. А дрібненькі риби полягали шарами на них. Соми й уваги на це не звертають і не поворухнуться. Може, їм ліньки, а може, міцно послули.

— Повертаймо до мами, — мовив маленький окунець. — Мабуть, і нам треба заснути. Щось важко й нецікаво плавати взимку. Почекаймо, поки пригріє сонечко!

За Оксаною Іваненко, 393 слова

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. Визнач жанр прочитаного твору.

А казка

Б оповідання

В легенда

Г притча

2. Хто є головною дійовою особою твору?

А йорж

Б окунець

В сонечко

Г короп

3. Люди готують ставки для зимівлі

А шук

Б окунців

В коропів

Г сомів

4. Окунцеві було важко дихати, тому що

А було холодно

Б поруч пропливала щука

В під кригою мало повітря

Г він заплив у глибоку яму

5. Що трапилося зі старим коропом?

А він потрапив на гачок

Б він порозганяв дрібненьку рибу

В його упіймала щука

Г він міцно заснув

6. Що означає слово *вештатися*?

А братися за будь-яку роботу

Б наздоганяти один одного

В ходити туди-сюди, блукати, бродити

Г утікати від переслідувача

7. Випиши з тексту назви риб.

---

8. Поясни, чому коропів купують у солоному розчині.

---

9. Запиши, де облаштовуються на зимівлю соми.

Прочитай уважно текст.

ХИТРИЙ ОГІРОК

Цього літа в нас на городі виріс огірочок та такий хитрий! Хитріший за маленьку Наталочку, яка його посадила.

А було так. Навесні усі діти дитячого садка допомагали бабусі-сторожисі садити город. Саджали малюки насінинки в маленькі горщечки, потім ці горщечки висаджували на грядки. А потім поливали сходи водою з пляшечок. Дуже зручно — кожний принесе на грядку невелику пляшечку з водою і поливає: хто буряки, хто моркву, хто капусту чи кабачки.

І дітям цікаво, і рослини радіють — веселенькі такі ростуть, цвітуть.

Наталочка та її подружки поливали огірочки. Дуже їм подобалося, що квіти у них золотенькі, наче від сонечка колір увібрали.

Так було і цього ранку. Малюки старанно поливали кожну рослинку. Та раптом вихователька покликала дітей у групу. Наталочка швидко побігла і забула на грядці свою пляшку з водою. Так і залишилася лежати пляшка шийкою до квітучих огірків.

Наступного дня всі діти поїхали відпочивати в літній табір у соснові ліси, на піщані береги, на світлу річку. А повернулися в садочок аж через місяць.

Пішли на свій город. Ой, скільки тут всього вирросло! І червоні бурячки, і зелена капуста, і жовті гарбузи. А скільки огірків! Тепер вже не впізнаєш, де свої, а де чужі. Все листя, вся огудина поперепліталися — угадай, хто що саджав, хто поливав.

Але бабуся-сторожиха знала, де була Наталоччина робота, покликала дівчинку, сміється і говорить:

— Наталочко, помилуйся своїм огірочком!

— А де він? — здивовано запитала дівчинка.

— Ось, подивися, — бабуся підвела малу ближче до диво-рослинки.

Подивилася Наталочка... Оце так диво! Лежить на грядці забута нею пляшка, а в ній огірок, та такий величезний, що всю пляшку зайняв.

— От як зручно влаштувався! — сміється бабуся.

А діти стоять і не можуть зрозуміти, як же такий величезний огірок міг влізти у вузьку шийку пляшки.

— Наталочко, Наталочко, як же це ти виростила огірок у пляшці? — дивуються дітлахи.

А Наталочка й сама не знає, тільки руками розводить:

— Я нічого... Це він сам туди заліз! Я б так не залізла.

Ну й хитрий огірочок! Такого навіть їсти шкода. Зірвали його з грядки і помістили в кімнаті біля акваріума.

І хто б не заходив до цієї кімнати, усі дивилися на огірочок у пляшці й сміялися. Дуже вже він поважно там сидить, а як заліз — не каже. Такий хитрий...

І як він потрапив у пляшку?

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. Визнач жанр прочитаного твору.

☐ А казка	☐ Б легенда
☐ В притча	☐ Г оповідання

2. Коли відбувалися описані події?

☐ А ранньою весною	☐ Б навесні та влітку
☐ В улітку	☐ Г улітку та восени

3. Що робили малюки?

- А допомагали бабусі-сторожисі садити город
- Б допомагали батькам садити кущі
- В допомагали кухарям чистити картоплю
- Г допомагали виховательці збирати урожай

4. Які рослини доглядала Наталочка?

☐ А буряки	☐ Б огірки
☐ В капусту	☐ Г моркву

5. Найбільше здивувало дітей те, що

- А на городі вирости велетенські гарбузи
- Б ніхто не пригадав, що саджав
- В грядки заросли бур'янами
- Г огірок опинився у плящі

6. Що означає слово *влаштувався*?

☐ А розмістився	☐ Б заховався
☐ В відпочив	☐ Г виріс

7. Випиши з тексту назви рослин.

---

8. Поясни, чому дітей не було у садку цілий місяць.

---

9. Запиши, хто допоміг Наталочці відшукати рослину, яку вона доглядала.

---

10. Віднови послідовність подій у творі. Простав цифри в порожні клітинки.

- Наступного дня діти поїхали відпочивати в літній табір.
- Наталочка та її подружки поливали огірочки.
- Зірвали огірочок з грядки і помістили в кімнаті біля акваріума.
- Саджали малюки насінинки в маленькі горщечки.
- Бабуся-сторожиха покликала дівчинку.

11. Склади 2 запитання за змістом тексту.

---

12. Напиши міркування про те, як огірок потрапив у пляшку (5–6 речень).

Прочитай уважно текст.

ВЛАДЬО І ПРИБЛУДНЕ ЦУЦЕНЯ

Дві ночі й два дні сипало снігом. Владьо збіг із ганку й заходився прокидати до воріт стежину.

Коли це од ставка долинув гомін. Владьо прислухався. Далі — лопату в замет. Ускочив до сіней, вхопив саморобну ключку й бігцем подався у долину.

На підметеному льоду баталія була в самім розпалі. Ось хлопці збіглися й попадали в малу купу. Далі схопились на ноги й, гамселячи по старому гумовому підборі, що правив за шайбу, вмиль перемайнули до іншого краю ставка. Над долиною стояв лемент. Товста крига жалісливо кумкала і стогнала.

Владьо притис до грудей ключку й собі закричав:

— Федю, прикривайте... От іще! Таку шайбу прогавили!

Владя так і поривало в самісіньку гущу. Та ніхто його до гри не кликав, і він самотньо мерз осторонь.

З-поміж усього гурту Владьо найдужче шанував Василя Говдирю. Ото вже спритний! Проти нього хай мур стоїть — все одно проб'ється.

— Василю, любчику, — шепотів він, — я так старатимусь!.. Чесно, не підведу...

Виставивши поперед себе ключку та пригнувшись, Владьо, мов кіт, що налагодився стрибнути на мишу, завмер у чеканні.

І знов заторохтіли палиці, застогнав під ногами лід.

Владьо сперся на ключку, замріявся. Гарний хлопець Василь. Товариський, не гордий. Ото б мати його за приятеля — всі хлопці заздрили б. А що вже він, Владьо, то геть у всьому догоджав би Говдирі.

Владьо так поринув у свої думки, що не зразу й застеріг у гурті причаєний шепіт.

— Не сполохайте, братці! — змовницьки протуркотів Василь і, балансуючи руками, став виступцем наближатись до верболозу.

Владьо й собі подивився в той бік, що й всі, і побачив маленьке рудувате цуценя. Воно втомлено брѳохалося заметами до гурту — худе, нещасне.

— Ф'юїть, ф'юїть! — ляпнув себе по стегні Говдиря.

Цуценя махнуло хвостом. Заскімлило. Далі ступило на лід і довірливо наблизилось до Василя.

Той присів навпочіпки. Рукавицею погладив прибуду по спині. Глянув на Владя, підморгнув:

— Збігай ондечки на воротях бляшанку з-під консервів візьми. Та швидко!

Владьо гайнув до воріт, надумуючись дорогою, чим це Василь збирається годувати цуценя, і поки біг, вирішив: «Заберу цього цуцика додому... Де йому дітися...»

Тим часом Говдиря дістав із кишені ізоляційну стрічку, — він тримав її напохваті, бо нею добре було обмотувати ключку на згині, щоб міцніша була, — хутко зробив зашморг, просунув у нього пожовану з країв кришку від бляшанки і два вільні кінці цупко прив'язав цуценяті до хвоста. Далі підхопився на ноги й заволав:

— Тюгу його! Тюг-гу!

Хлопці й собі загорланили на всю долину, молотячи ключками об лід.

Цуценя скочило вбік, злякано озирнулося. Воно безпорадно стрибало по ставу. А заду, наганяючи на нього жах, торохтіла порожня консервна бляшанка.

«Нащо ж це, га? — мало не плачучи, подумав Владьо. — Тепер цуцик пропаде... заду- біє в степу...»

Він перевів очі на того, за ким ще зовсім недавно ронив дух. Ох як душиться сміхом! Раденький!..

— Ех ти ж!.. — не тямлячи себе, гукнув до Говдири Владьо. — Ех ти!

Він пожбурич Василеві до ніг ключку й, не озираючись, побіг за цуцням у сніги.

Анатолій Григорук, 470 слів

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. Познач головного персонажа твору.

А Василь Говдирич

Б Владьо

В Федя

Г цуценя

2. Про що цей твір?

А про мрії Владя

Б про розваги дітей узимку

В про ставлення дітей до тварин

Г про дружбу дітей

3. Де хлопці грали в хокей?

А на замерзломому ставку

Б на шкільному подвір'ї

В на спортивному майданчику

Г на спеціальній ковзанці

4. Про що мріяв Владьо?

А про нову ключку

Б про перемогу над командою суперників

В про літній відпочинок

Г про дружбу з Василем

5. Для чого Василь попросив принести порожню консервну банку?

А щоб покласти в неї корм для цуцика

Б щоб прив'язати її цуценяті до хвоста

В щоб грати нею замість шайби

Г щоб налити в банку воду для цуцика

6. З яких слів зрозуміло, що Владьо не дасть образити цуценя?

А Цуценя скочило вбік, злякано озирнулося.

Б Він пожбурич Василеві до ніг ключку й, не озираючись, побіг за цуцням у сніги.

В Владьо гайнув до воріт.

Г Владьо поринув у свої думки.

7. Запиши, що означають подані вислови.

Талапнулося на лаву — _____

На коротку хвилю — _____

8. Випиши з тексту слова про те, яким побачив Владьо цуценя.

9. Запиши, як по-іншому автор називає цуценя.

10. Чи схвалюєш ти вчинок хлопців? Поясни чому.

11. Заповни таблицю.

<i>Персонаж</i>	<i>Позитивні риси характеру</i>	<i>Негативні риси характеру</i>
Василь		
Владьо		

12. Коли Владьо зрозумів, який Василь насправді? Запиши поради, які ти даси Владьові.

Прочитай уважно текст.

ДИКА КАЧКА

Пригадалася дика качка, яка жила по сусідству, на озері Ясному, і водила за собою виводок уже дорослих качат. Ми познайомилися з нею в той день, коли поселились на цьому березі. Проходили берегом, я розглядав кожний куш, купки латаття на озері, намагаючись заглянути на саме дно.

Несподівано помітив у лозовому кущі качину сімейку. З десятеро вже оперених качат замаскувались під жовте коріння, а стара качка з шумом випурхнула з куща. Ламала крила, пливла біля берега, відчайдушними і переляканими очима дивилась на мене. Птах був кимось скалічений. Чи то безсердечний мисливець її поранив, а чи, може, звірина яка схопила за крило та не вдержала — того ніхто не знає. Мене схвилювало те, що, навіть ставши калікою, стара качка безстрашно відводила небезпеку від своїх дітей, турбуючись, щоб її покоління уникло загибелі та знялося на крило й полетіло у великий і неозорий світ...

Позавчора в озері довго бовтались рибалки. Розлякали рибу й зняли на крила качину сім'ю. Довго кружляли качата якимось несміло, то зриваючись уверх, то знижуючись над озером, а згодом набрали висоту та й потяглись у далину. Серед них не було старої качки з покаліченим крилом. Вона сховалась у заростях, заздро дивилась у небо, на своїх крилатих дітей і, можливо, гірко лила пташині сльози, і журилась своєю пташиною журбою.

Минуло вже два дні, а качиний виводок не з'являвся на озері. Тільки чути було вечорами і ранками, як заклично в розлуці кахкала одинока пташина, марно кличучи дітей, які відчували смак до польоту і збагнули всю красу і неосяжність великого й могутнього світу. Пораним і самотнім птахом відчув я себе в темній оселі...

Ледь зажеврилось на сході, а я вже був на ногах. Бездонне небо, місяць повний і рожевий у променях ще невидимого сонця, озеро сонне, повите ранковим туманом, вологий холодок — усе те непомітно перекинуло мене в інший світ, у світ мого дитинства...

Іду до озера. Серед латаття з'явилися білі й жовті лілії, які передбачливо ховалися на ніч під воду. Швидконогі сухорляві жучки-ковзанярі спритно, мов першокласні хокеїсти, носяться по дзеркальній гладіні озера. Несподівано натрапляю на качиний виводок. Щиро радію за щастя качки-матері, скаліченої в боротьбі за життя своїх дітей. Мені боляче було бачити її, покинуту, стару й самотню, безкрилу й безпорадну. Зараз вона, щаслива і збуджена, заклопотано метушиться серед табунця, то витягає шию, то втягує її, ніби переконує в чомусь неслухняних дітей...

За Юрієм Збанацьким, 380 слів

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. У якому розділі книги для читання можна помістити цей твір?
  - А «Пригоди і захоплення твоїх ровесників»
  - Б «Сторінки з книги Природи»
  - В «Сторінки з історії»
  - Г «Енциклопедія Чомучки»

2. Де жила качка?
  - А на озері
  - Б на ставку
  - В на річці
  - Г на болоті

3. Качка з шумом випурхнула з куща, тому що
  - А втікала від людини
  - Б була голодною
  - В відводила небезпеку від качат
  - Г цікавилася, що робиться на озері

4. Де заховалася качка?
  - А у заростях
  - Б на середині озера
  - В на березі
  - Г у кущах

5. Як качина сім'я кружляла над озером?
  - А колами, повільно, над самою водою
  - Б колами, поближче до берега
  - В стрімко, сміливо
  - Г довго, несміло, то зриваючись, то знижуючись

6. Чому качка заздро дивилась у небо?
  - А бо її манила небесна блакить
  - Б тому що вона хотіла полетіти зі своїми дітьми
  - В бо відчувала наближення осені
  - Г тому що спостерігала за польотом перелітних птахів

7. Добери синоніми до висловів.

Знялися на крило — _____

Ледь зажеврилось — _____

8. Випиши з тексту слова автора про відчай старої качки.
_____
_____
_____

9. Поясни, чому стара качка не літала разом з качатами.

10. Запиши, чому качиний виводок не вертався на закличний кахкіт качки.

11. Випиши із твору речення, у якому йдеться про найбільші хвилювання оповідача.

12. Склади план твору.

Прочитай уважно текст.

ТОЙ, ЩО ЖИВЕ НА БАШТАНІ

Баштан був далеко від села. Господар баштану — дід Матвій, мав курінь на пагорбку. Час від часу дід обходить баштан, оглядає свої володіння.

Одного разу дід Матвій обходив баштан і помітив: кавун, який ще вчора був цілий-цілісінький, тепер лежав надгризений. Та й кавун — чи не найбільший на баштані! Дід замислився.

— Ге, це, либонь, тушканчик заявився. Той, якого називають емуранчиком. Схожий на зайця, тільки набагато менший, — гомонів сам до себе. — Люблять емуранчики кавуни та дині. От біда! Так він мені половину баштану перепсує. Один кавун не сподобався, за іншого візьметься.

І дід пішов по баштану, пильно вдивляючись, аби знайти емуранчикову нору. А виявити її непросто. Бо емуранчик маскує вхід до нори, перед світанком закриває його земляною пробкою.

Довго ходив дід Матвій по баштану, та врешті помітив в одному місці свіжу пробку. Він сидів над нею й примовляв:

— Бач, заховався... Цілий день спатимеш, а вночі знову виберешся з нори й чинитимеш шкоду?

Дід Матвій знав: якщо він почне розкопувати нору, емуранчик вискочить через запасний вихід, яких має кілька. І хутко виріє нору в іншому місці. Упіймати емуранчика просто неможливо.

Дід Матвій був мудрий. Коли обідав кавуном, то з'їв кілька скибок, а решту поклав біля входу до емуранчикової нори.

Однієї темної ночі вибрався емуранчик з нори, підхарчувався трохи й сів, напорошивши великі вуха й глипаючи зіркими очицями, які й у темряві бачать. Він побачив, як вилискують крутими боками кавуни, що вночі здаються казковими велетнями.

У цій тиші емуранчик раптом уловив якийсь шелест. Долинав він з кукурудзи і все ближчав та ближчав. Емуранчик не міг розгадати, що за звір іде. Він наструнив свої довгі вуха, втягнув носом повітря. Звіром ніби не пахло.

Емуранчик притиснувся до великим кавуном. На баштан вийшли дві великі чорні постаті. Постояли, прислухались. А потім, пригинаючись, почали нишпорити по баштану. Тихо зривали і кидали в лантухи найбільші кавуни. Емуранчик спочатку не міг збагнути, в чому річ. Якщо люди приїздили на баштан, то вдень, і дід Матвій частував їх кавунами, потім допомагав вантажити кавуни та дині на машину, і вона везла їх до села. А ці самі потаємно порядкують. А дід Матвій не бачить і не чує, мабуть, спить.

Чорні постаті наближались до емуранчика. І тут він звівся на довгі лапи й засвистав щосили. Й тієї ж миті шмигнув у схованку.

Він уже не бачив, але й під землею почув, як вибіг з куреня дід Матвій і залентував:

— А хто це тут шастає? Стій, стрілятиму! — І бабахнув у небо з дробовика.

Крадії кинулися в кукурудзу, на баштані залишилися лантухи з кавунами. Сторож переносив їх до куреня й картав себе:

— І як же це я задрімав? От халепа! Чекай, а хто ж це свистав так, що я прокинувся? Не злодії ж свистали? — І тут збагнув: — Та це ж емуранчик мене розбудив! Ну й молодчина!

Отак і стерегли вони удвох баштан — дід Матвій і емуранчик — аж до пізньої осені.

Василь Чухліб, 469 слів

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. Про що розповідає прочитаний твір?
  - А про користь кавунів і динь
  - Б про хитрість емуранчика
  - В про те, як емуранчик допоміг відігнати злодіїв з баштану
  - Г про те, як емуранчик облаштовує підземні ходи
2. Господаря баштану здивувало те, що
  - А кавун, який ще вчора був цілий, тепер лежав надгризений
  - Б емуранчик закрити вхід до нірки земляною пробкою
  - В емуранчик любить кавуни і дині
  - Г з нори є кілька запасних виходів
3. Для чого дід Матвій поклав біля входу до емуранчикової нори скибки кавуна?
  - А щоб заманити емуранчика в пастку
  - Б щоб емуранчик ласував готовим кавуном і не псував інших
  - В щоб емуранчик затягнув шматок кавуна у нору
  - Г щоб емуранчик зробив з кавуна пробку
4. Уночі кавуни були схожі на
  - А чорні постаті
  - Б казкових велетнів
  - В лантухи
  - Г купки землі
5. Як емуранчик попередив діда Матвія про непроханих гостей?
  - А звівся на довгі лапи й засвітав щосили
  - Б почав бити лапами по кавунах
  - В пробіг до куреня й тоненько пищав
  - Г почав кидати кавуновими зернятами в курінь
6. Що означає вислів *наструнчив вуха*?
  - А вимив вуха
  - Б закрити вуха лапами
  - В почав прислухатися
  - Г опустив вуха
7. Випиши з тексту слова, якими автор описує емуранчика.

---

8. Випиши речення про те, як емуранчик спостерігав за незнайомцями.

---

9. Запиши, що цікавого про ємуранчика ти дізнався(-лася).

10. Віднови послідовність подій у творі. Простав цифри в порожні клітинки.

- Ємуранчик принишк за великим кавуном.
- Дід пішов по баштану, аби знайти ємуранчикову нору.
- Одного разу дід Матвій обходив баштан.
- Сторож переносив кавуни до куреня й картав себе.
- Отак і стерегли вони удвох баштан — дід Матвій і ємуранчик.

11. Склади 2 запитання за змістом тексту.

12. Кого мав на увазі автор, називаючи твір «Той, хто живе на баштані»? Запиши свої міркування (5–6 речень).

Прочитай уважно текст.

СИНИ

У маленькій лікарні на околиці міста лежали дві матері — Чорнокоса і Білокоса. Вони народили синів в один день. Вони мріяли про майбутнє своїх синів.

— Я хочу, щоб мій син став видатною людиною, — казала Білокоса мати. — Музикантом або письменником, відомим усьому світові. Або інженером космічних кораблів...

— А я хочу, щоб мій син став доброю людиною, — сказала Чорнокоса мати. — Щоб ніколи не забував матері та рідного дому, любив Батьківщину й ненавидів ворогів.

Минуло тридцять років. У ту саму лікарню прийшли дві жінки — Чорнокоса і Білокоса. В їхніх косах уже сріблилася сивина, але жінки були такими ж гарними. Їх обох поклали в одну палату, щоб лікувати серце. Жінки впізнали одна одну, розговорилися.

— Ким же став твій син? — спитала нарешті Чорнокоса мати.

— Видатним музикантом, — з гордістю відповіла Білокоса. — Він тепер диригує оркестром, виступає в найбільшому театрі, часто буває за кордоном. — А твій ким став? — спитала Білокоса.

— Хліборобом. Механізатором. Син мій оре землю й сіє хліб, збирає врожай. Живемо ми в селі, у сина двоє дітей.

— А проте щастя тебе обминуло, — сказала Білокоса. — Твій син став простою, нікому не відомою людиною...

І дня не минуло, а до Чорнокосої матері приїхав із села син. В очах ньеньки світилася радість, здавалося, вона в цю мить забула про всі болі.

— Видужуйте, мамо, — сказав син і на прощання поцілував її.

А до Білокосої матері ніхто не прийшов.

— У сина зараз концерт... — задумано мовила Білокоса.

Наступного дня до Чорнокосої матері знову приїхав син-хлібороб. Від щастя обличчя в жінки світилося і зморшки виправлялися. До Білокосої матері ніхто не приходив.

Минув місяць, до Білокосої матері так ніхто і не прийшов. Лікар сказав Чорнокосій: «Тепер ви здорові». А Білокосій тихо мовив: «Вам ще треба полежати. Звичайно, ви теж станете здоровою». За Чорнокосою матір'ю приїхав син. Він привіз букет великих червоних троянд. Прощаючись із Чорнокосою матір'ю, Білокоса попросила побути з нею кілька хвилин наодинці:

— Скажи, люба, як ти виховала такого сина? Ти щаслива, а я... — і вона заплакала.

— Син, якого я народила, помер, коли йому не було ще й року... А це... не кровний мій син, але рідний! Я усиновила його трирічним хлопчиком. Але я для нього — рідна мати. Ти це бачила своїми очима. Я щаслива. А ти, коли вийдеш з лікарні, піди до сина і скажи: його бездушність повернеться проти нього. Як він ставиться до матері, так і його діти ставитимуться до нього. Байдужість до батька-матері не прощається.

Василь Сухомлинський, 413 слів

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. Визнач жанр прочитаного твору.
  - А легенда
  - Б казка
  - В оповідання
  - Г наукова стаття
2. Про що мріяла Білокоса мати?
  - А щоб син став видатною людиною
  - Б щоб син виріс велетнем
  - В щоб син став доброю людиною
  - Г щоб син виріс красенем
3. Через який час зустрілися матері?
  - А через рік
  - Б коли сини закінчували школу
  - В через 30 років
  - Г після одруження синів
4. Ким став син Чорнокосої матері?
  - А музикантом
  - Б красенем
  - В письменником
  - Г хліборобом
5. Чому в очах Чорнокосої неньки світилася радість?
  - А бо їй прийшли провідати подруги
  - Б бо до неї із села приїхав син
  - В бо їй приснився гарний сон
  - Г бо вона отримала лист від сина
6. Чому до Білокосої матері протягом місяця не прийшов син?
  - А бо він був хворий
  - Б бо йому було байдуже до материних справ
  - В бо він мав безліч важливіших справ
  - Г бо лікарі заборонили йому відвідувати матір
7. Поясни значення висловів.

Сріблилася сивина — _____

В очах світилася радість — _____

8. З'єднай стрілочками частини речень.

Матері мріяли про ● не прощається.

Їх обох поклали в одну палату, ● майбутнє своїх синів.

Байдужість до батька-матері ● щоб лікувати серце.

Прочитай уважно текст.

ЯК МИ ЗМІСТОВНО ВІДПОЧИВАЛИ

Прокинувся я від того, що хтось стусонув мене в бік:

— Сашко, ти ще спиш?

Звичайно, це був Ванько: переліз на моє ліжко, різко стягнув з мене ковдру, штовхається та ще й питає, чи я сплю. Він старший від мене на рік, зате я товщий від нього. Коли ми обоє з гуркотом впали на підлогу, на порозі несподівано з'явилася мама. Вона була вже одягнута, збиралася на роботу.

— Знову б'єтесь? — сплеснула вона руками.

— Ми не б'ємося, ми боремося, — розчервонілий Ванько викручував мені руку, а я натягував йому сорочку на голову.

— Які ж це у вас канікули? Самі бійки. Коли ви, хлоп'ята, навчитеся, нарешті, культурно і змістовно відпочивати?

— А як це... змістовно? — ми від несподіванки навіть завмерли.

— Підіть, наприклад, у кіно, бібліотеку чи музей. Або в шахи зіграйте... Ось вам гроші, а я побігла на роботу.

Коли вона пішла, ми вирішили в цей день культурно і змістовно відпочивати. Спочатку пішли в кінотеатр на дитячий сеанс. Як тільки погасили світло, Ванько почав крутитися, а потім зашепотів:

— Сашко, давай місцями поміняємось.

— Навіщо? — здивувався я.

— Ти моє місце зайняв. Дивись, у мене квиток на твоє місце, — показує мені квиток, хоч у темноті нічого сінько не видно.

Але мене не обдуриш. Перед ним сидів якийсь довготелесий хлопчисько в окулярах і затуляв йому екран. Ванько штовхнув мене, а я його. Від поштовхів у хлопця попереду злетіли окуляри. Нас вивели з кінотеатру.

Тоді ми пішли до музею. Там було дуже цікаво, ми аж крутили головами навсібіч.

— Дивись, Сашко, який ховрах! Як живий, — штовхнув мене Ванько.

— Сам ти ховрах! Це мамонт, — заперечався я.

Ми зчинили такий галас, що нас «попросили» і з музею. Рушили в бібліотеку.

У бібліотеці ми взяли книжку казок і вдома всілися на канапу читати її. Але не встигав я дочитати сторінку і до половини, як Ванько вже ліз перегортати її. Він тільки малюнки дивився, казки його не цікавили.

— Ну тебе! — я закрив книжку.

— А, може, зіграймо в шахи, — запропонував Ванько.

Але одразу почав красти з дошки мої фігури та ще й звинувачував мене в тому, що я неправильно ходжу. Ходив я неправильно, та чи можна з ним правильно грати?

Увечері прийшла з роботи мама і спитала, що ми робили.

— Ми культурно і змістовно відпочивали! — відповіли гордо ми.

— Ой, які молодці! — здивувалася вона.

— І як саме?

— Ходили у кіно, музей, читали книжку, грали в шахи.

Мама погладила нас по головах:

— Ну, розповідайте, що ви бачили в кіно, музеї, що цікавого прочитали у книжці, хто виграв у шахи?

А ми стоїмо і мовчимо. Потім Ванько промимрив:

— Ми тільки відпочивали. А хіба про це треба розповідати?

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. Визнач жанр прочитаного твору.
  - А оповідання
  - Б народна казка
  - В літературна казка
  - Г байка
2. Коли хлопці змістовно відпочивали?
  - А у новорічні дні
  - Б у святковий день
  - В у вихідний день
  - Г під час канікул
3. Хлопців «попросили» з музею, тому що вони
  - А галасували
  - Б мінялися місцями
  - В неправильно грали в шахи
  - Г не хотіли слухати розповідь екскурсовода
4. Яку книжку взяли хлопчики у бібліотеці?
  - А про тварин
  - Б збірку загадок
  - В казки
  - Г збірку віршів
5. Чому хлопці не змогли змістовно відпочити?
  - А бо вони всюди були неуважними
  - Б бо під час відпочинку між ними не було злагоди
  - В бо мама запропонувала їм нецікаві заняття
  - Г бо була несприятлива погода для змістовного відпочинку
6. Яке прислів'я висвітлює головну думку тексту?
  - А На те й голова, щоб у ній розум був.
  - Б Яке їхало — таке здибало.
  - В Один розум добре, а два ще краще!
  - Г Умів почати — уміє закінчити.
7. Поясни значення висловів.

Зчинити галас — _____

Ванько промимрив — _____

8. Запиши, чому хлопців вивели з кінотеатру.

---

9. Поясни, чому сини не змогли розповісти мамі про проведений день.

---

10. Випиши з твору слова і словосполучення, які змальовують характер і поведінку хлопців.

11. Покажи стрілочками риси характеру дітей.

	•	упертість	•			
	•	нестриманість	•			
	•	людяність	•			
Ванько	•	•	винахідливість	•	•	Сашко
		•	забіжуватість	•		
		•	щирість	•		
		•	дружелюбність	•		

12. Склади міркування (5–6 речень).

Де незгода — там часто шкода

Прочитай уважно текст.

ОБИЦЯНКА

Такий уже розумний отой чорний собачка Булька: як кажуть, тільки й того, що людськи говорити не вміє. У що б не грали діти — і Булька тут.

Якось повернувся Костик зі школи, а в дворі граються хлопчики й дівчатка.

— Давайте розділимось на дві команди: хто швидше естафету пронесе, — запропонував Костик.

— Давай! — охоче підтримали його.

Та виявилось, що дітей — семеро, і всі хочуть грати. Виходить, в одній команді буде четверо, а в другій — лише троє. От Костик придумав:

— Четвертим беремо до себе Бульку!

Розставили всіх на етапах. Бульці також визначили місце. Костик першим узяв паличку-естафету і скомандував:

— Булька, за мною!

Як тільки вони добігли до того місця, де мав стояти собака, Костик сунув паличку йому в зуби:

— Булька, вперед!

Пес притьмом кинувся до наступного етапу. Щоправда, там довелось його ловити й силою відбирати паличку, проте Костикова команда все одно перемогла.

А сьогодні Костик, не дочекавшись обіду, шаснув у холодильник, схопив шматок ковбаси і вискочив у двір. Булька почув, що смачно пахне, підбіг, завертів хвостом.

— Що, ковбаски закортіло? — спитав Костик.

— Гав! — підтвердив Булька, ще дужче закрутивши куцим хвостиком.

Костик висмикнув із землі бадилину, кинув собаці:

— Булька, віднеси до гаража! Тоді матимеш ковбаску.

Собака схопив бадилину і помчав. А Костик відкусив тим часом шмат ковбаси і почав жувати. Повернувся Булька і сів, нетерпляче перебираючи лапами і виляючи хвостом. Усім своїм виглядом він говорив: «Наказ твій виконав. Давай ковбасу».

Та Костик незчувся, як останній шматочок ковбаси ковтнув сам.

— А ковбаски вже нема, — розгублено розвів він руками.

— Гав! — вимогливо озвався Булька. Мовляв, нічого не знаю: пообіцяв — давай.

— Та ну тебе, — махнув Костик рукою і одвернувся. А Булька забіг з другого боку і знову гавкнув.

Костик хотів було нагримати на Бульку, але побачив німий докір в його карих очах і зникнув.

«Доведеться збігати додому по ковбасу», — зітхнув хлопець.

Вибіг на третій поверх, заскочив на кухню і — до холодильника.

— Чого ти там нишпориш? — спитала мати, пораючись біля газової плити. — Ось зараз обідати будемо. Борщ, сирніки...

— Ковбасу шукаю. Я Бульці пообіцяв.

— Та немає ковбаси: ти останню доїв.

Костик вийшов на балкон, поглянув униз. Булька сидів перед під'їздом, нетерпляче повискуючи. Костикові защеміло серце, йому стало ніяково, що він обдував Бульку. Як він міг таке вчинити? Він повернувся в кімнату.

Рішення знайшлося несподівано. Костик кинувся на кухню.

— Мамо, дай грошей, я ковбаси куплю.

— Не вигадуй!

— Я ж пообіцяв! — вигукнув Костик, і сльози навернулись йому на очі.

На щастя, прийшов тато, почув суперечку. Він поцікавився, що пообіцяв Костик.

— Справа серйозна, — роздумливо мовив тато. — Недобре вийшло у тебе, синку. Запам'ятай: перш ніж пообіцяти, добре зваж, чи зможеш ти виконати обіцянку. А якщо вже пообіцяв — терпи, а слова дотримай.

— Ох, диваки ви мої, — зітхнула мати. — Он гаманець на столі. Візьми гроші та купи ліверної...

Продуктовий магазин був у їхньому ж будинку. За кілька хвилин Булька вже ласував ковбасою, а Костик з не меншим апетитом і в добрім настрої уминав мамин борщ.

За Пилипом Бабанським, 468 слів

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. Яка тематична спрямованість твору Пилипа Бабанського?

- А про важливість дресування собак
- Б про дружбу дітей
- В про важливість виконання обіцянок
- Г про дотримання режиму дня

2. Що запропонував Костик дітям?

- А провести естафету
- Б купити ковбасу для Бульки
- В пофарбувати гараж
- Г прибрати майданчик

3. Кого Костик узяв четвертим у команду?

- А однокласника
- Б собаку
- В kota
- Г тата

4. Яке завдання мав виконати Булька, щоб поласувати ковбасою?

- А перестрибнути через паркан
- Б вирвати бур'яни
- В донести паличку до етапу
- Г віднести бадилину до гаража

5. Яке слово є синонімом слова *нишпорити*?

- А ховати
- Б шукати
- В роздивлятися
- Г переховувати

6. Яке речення висловлює головну думку оповідання?

- А За кілька хвилин Булька вже ласував ковбасою.
- Б Рішення знайшлося несподівано.
- В Перш ніж пообіцяти, добре зваж, чи зможеш ти виконати обіцянку.
- Г Костикова команда все одно перемогла.

7. Чому Костик узяв у команду Бульку?

---

8. Як Булька нагадував Костикові про обіцянку?

---

9. Покажи стрілочками риси характеру Костика.

Костик ●

- впертість
- людяність
- щирість
- скупість
- обов'язковість
- розгубленість

10. Чи можна назвати Бульку вірним другом? Чому?

---

11. Які слова тата змусили Костика виконати свою обіцянку?

---

12. Що для тебе значать слова «дотримати обіцянки»? Напиши про це невелику розповідь.

Прочитай уважно текст.

МАВРА

Є неподалік Києва будинок відпочинку «Семилипки». Там і справді уздовж алеї ростуть сім дивовижних величезних лип. Власне, то не стільки будинок відпочинку, як будинок праці для людей, що пишуть книжки...

Була там невеличка на зріст, тигрової масті кицька, з милою круглою мордочкою і величезними зеленими очима. Вона чомусь полюбила саме мене. Мій спокійний голос вона завжди чула здалеку, бігла назустріч, сяючи зеленими очима, наче фарами. Кицька ніколи не нявкала, виканючучи поживу, як інші коти, зате дуже мелодійно вміла промовляти — «мав-рра». Ніжно і вдячно. Ми так і прозвали її — Маврою. Я залюбки ходила з нею на прогулянку, а сусіди по Семилипках щиро посміхалися:

— А що, завели собі кицьку замість собачки?

Але от у медичному пункті нашого будинку відпочинку з'явилася нова лікарка. Оглядна, кругловида — і недобра. Ця лікарка одразу стала лютою ворогинєю моєї Маври.

Якось мені треба було поїхати на кілька днів із Семилипок. Ми з прибиральницею влаштували Мавру з кошеним у затишному місці за будинком. Туди ж мої друзі обіцяли щодня приносити їжу. Залагодивши справи в місті, я поспішила назад, у Семилипки. Чомусь було дуже тривожно за Мавру, і даремно: ящик, у якому ми її влаштували, — порожній... Я кинулася до прибиральниці:

— Де Мавра?

— Та бачите, — знітилась вона, — лікарка суворо наказала занести її з кошеним за річку в ліс, або ще краще — втопити.

— І ви втопили? — оторопіла я від такої звістки.

— Ой, що ви, хіба ж я змогла б... Але довелося занести. Наказали ж.

— Куди ж ви її однесли?

— Не однесла, а одвезла, — зітхнула прибиральниця. — Може, добрі люди їх підберуть, не всі ж такі, як наша лікарка.

Є в Семилипках широка алея, де любляють прогулюватися мешканці будинку відпочинку. І тут я вгледіла Мавру. Вона несла в зубах свого безпорадного сина. Підійшла просто до мене і поклала кошеня до моїх ніг. Навкруги всі вражено охнули. Що за дивина! Кицька, не злякавшись людей, яких уже так боялася, прийшла на людне місце й віддала своє маля тому, кому вірила. І мовчки дивилась, ніби питала: «Невже не захистиш? Я ж так довго здалеку несла своє дитя, а тепер віддаю під твою охорону». Зачувши крики про кішку, Маврина ворогиня-лікарка поспішила до нас. Але, побачивши змучену кицьку, що так довірливо поклала своє кошеня до моїх ніг, вона сторопіла. Не сказавши нічого, зрозуміла, що зараз за Мавру заступлюся не лише я, а й інші, мовчки відвернувшись та й пішла собі.

За Ларисою Письменною, 397 слів

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. Визнач жанр прочитаного твору.
  - А народна казка
  - Б літературна казка
  - В легенда
  - Г оповідання
2. Від чийого імені ведеться розповідь?
  - А від імені лікарки
  - Б від імені письменниці
  - В від імені прибиральниці
  - Г від імені директора будинку відпочинку
3. Як називається будинок відпочинку?
  - А «Семилипки»
  - Б «П'ятидубки»
  - В «Трицвітки»
  - Г «Восьминіжки»
4. Кішку назвали Маврою, тому що
  - А в неї на лапках були «чорні шкарпетки»
  - Б вона вмiла промовляти — «мав-рра»
  - В в неї був пухнастий хвіст
  - Г в неї були чорні очі
5. Чому прибиральниця відвезла кішку?
  - А бо вона думала, що так буде краще
  - Б бо вона не любила тварин
  - В тому що в будинку відпочинку не можна перебувати кішкам
  - Г тому що так наказала лікарка
6. Чому лікарка нічого не сказала, побачивши Мавру?
  - А бо їй стало соромно
  - Б бо не знала, що сказати
  - В бо знала, що всі заступляться за Мавру
  - Г бо в лікарки «пропав голос»
7. Добери синоніми до слів.

Виканючувати — _____

Вгледіла — _____

8. Поясни, чому будинок відпочинку має назву «Семилипки».

Прочитай уважно текст.

ПРО СІЛЬ

Чи задумувався ти, чому їжу солять — і хліб, і м'ясо, і картоплю?.. Скажеш, тому, що без солі їжа несмачна? Правильно. Та не тільки в цьому річ. Людині сіль конче потрібна, вона без неї довго не проживе.

Сіль є майже в усьому, що ми їмо: і в моркві, і в м'ясі, і в молоці. Навіть у яблуці. Так, так, не дивуйся. Але нам цього замало — у їжу потрібно ще додавати сіль.

Звідки ж береться сіль, яку ми купуємо у крамниці?

Чи не добувають її, як цукор, з рослин? Ні, це було б дуже важко. Можна значно простіше дістати сіль. Її дуже багато в природі — і на землі, і під землею, й у воді.

Трапляються навіть цілі соляні гори. А під землею вона лежить пластами, як кам'яне вугілля. Така сіль називається кам'яною.

Щоб видобути кам'яну сіль, копають шахту — дуже глибокий колодязь, від якого під землею по соляному пласту прокладено коридори.

У шахту везе робітників підйомник. Сіль зазвичай лежить під землею дуже грубими пластами, завтовшки 20–30 метрів.

Опускають у шахту спеціальну машину, яку називають врубовою. Вона врубується у пласт, робить у ньому довгу щілину. Підрубана сіль набагато легше відділити від пласта. Великі куски кам'яної солі робітники вантажать на вагонетки, і електровоз доставляє їх до підйомника.

Підйомник доставляє сіль на поверхню землі. Там великі куски подрібнюють і розмелюють. Потім дрібну сіль запаковують і відправляють у крамниці.

А під землею, там, де вирубали сіль, залишаються величезні білі печери. У кожній з них можна було б побудувати величезний будинок.

Та не тільки під землею видобувають сіль.

Ти ж знаєш, що море солоне. Якщо довго кип'ятити в казані морську воду, вона перетвориться на пару, а на дні казана залишиться жменька солі. Тільки ця сіль гірка. Щоб отримати придатну для їжі кухонну сіль, потрібно її очистити.

Але із солоної води можна отримати й таку сіль, яку очищати не потрібно — її добувають не в морі, а в солоних озерах. Там сіль не гірка.

А знаєш, скільки в кожному з нас є солі? У дорослої людини у крові, у м'язах і в кістках понад півкілограма солі. Запас її потрібно поповнювати весь час, бо ж, наприклад, коли ти плачеш або пітнієш у спеку, з твого організму виділяється і сіль.

А ти, мабуть, і не здогадувався, що сльози солоні тому, що в них є сіль!

Андрій Івч, 376 слів

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. Визнач стиль прочитаного твору.

☐ А діловий	☐ Б науково-популярний
☐ В художній	☐ Г науковий

2. Звідки береться сіль, яку купують у крамниці?

☐ А її добувають з рослин	☐ Б її переробляють з руди
☐ В її отримують з води	☐ Г її видобувають у шахтах

3. Як називають дуже глибокий колодезь, від якого під землею прокладено коридори?

☐ А шахта	☐ Б криниця
☐ В заглибина	☐ Г гора

4. Як сіль лежить під землею?

☐ А насипом	☐ Б у мішках
☐ В у паперових пакетах	☐ Г пластами

5. Яка на смак неочищена морська сіль?

☐ А солоно-кисла	☐ Б солоно-солодка
☐ В солоно-гірка	☐ Г солодко-гірка

6. Що залишається під землею там, де вирубали сіль?

☐ А озера	☐ Б печери
☐ В величезні будинки	☐ Г майданчики

7. Поясни, чому сльози людини солоні.

---

8. Випиши з твору речення, у якому йдеться про те, скільки солі є в організмі людини.

---

9. Запиши, як отримати придатну для їжі кухонну сіль з морської води.

Прочитай уважно текст.

СОЛОДКА ІСТОРІЯ, АБО СЕКРЕТИ ШОКОЛАДУ

Шоколад — це не вигадка кмітливих кулінарів; шоколад — це древня традиція, це історія, що бере початок у 1500 році до нашої ери. Древня цивілізація ольмеків мала в ужитку слово «какава», яке позначало знайоме нам какао (ні, не те, що продають тертим в пакетиках, а те, що плід з какао-бобами всередині).

Як вони вживали в їжу своє «какава», ніхто не знає, проте історія зберегла згадку про те, як готували какао майя. Вони знайшли обпалені сонцем какао-боби і залили їх гарячою водою. Вийшов гіркий напій, у який з часом почали додавати перець чи гвоздику. Трунок став настільки цінним для майя, що його могли пити тільки жерці, старійшини і найкращі воїни. Какао-боби почали використовувати як гроші. Уявіть собі, за 100 бобів можна було придбати раба. Згодом у майя навіть з'явився бог какао, якого шанували і задовбрювали не менше, ніж більш древніх богів.

Імператор ацтеків Монтесума теж дуже любив напій з какао-бобів. Ацтеки звали те пиття «гірка вода» («чоколатль»). Рецепт чоколатлю включав ще й солодкий сік агави, ваніль та розтерті зерна молодої кукурудзи.

Переконають, що першим європейцем, який скуштував чоколатль, був Христофор Колумб. А ще запевняють, що саме Колумб привіз королю Фердинанду какао-боби. Може, так воно й було. Однак того разу боби не стали популярними в Європі.

Зовсім інакше поставився до шоколаду завойовник Мексики Ернан Кортес. Коли Кортес вступив на землю ацтеків у 1519 році, місцеві сприйняли його за бога. І чим же нещасні могли пригостити таке божество? Звичайно, відбірним, збитим до піни чоколатлем з медом і спеціями. Подавали такий смаколик Кортесу-богові в золотій чаші.

Прямуючи на прийом до іспанського короля, Ернан узяв із собою цінний дарунок — ящик какао-бобів. І з цього моменту почалась нова ера в історії шоколаду.

Мадридський двір лихоманило: усі вельможі, уся місцева аристократія прагнула тільки однієї розкоші — відчутти смак чоколатлю, який тепер іспанці йменували «ксоколатл». А напій то був справді розкішний... Іспанський історик писав: «Тільки багаті і благородні люди могли дозволити собі пити шоколад, оскільки вони буквально пили гроші».

Шоколадоманія вразила всю Європу. У Лондоні відкрився перший «шоколадний будинок». Напій став настільки популярним серед англійців, що гостей запрошували так: «Приходьте на шоколад».

Шоколад, який ми звикли купувати, виник значно пізніше. Першу шоколадну плитку відлив Джозеф Фрай аж у XIX столітті. Чого він так довго чекав? Справа в тім, що основний компонент шоколадної плитки — какао-масло, яке добути з бобів міг лише гідравлічний прес.

Молочний шоколад з'явився завдяки швейцарцеві Даніелю Петеру. Однак, як відомо, історія рідко буває справедливою, тож на її сторінках більшим шрифтом красується ім'я не Петера, а відомого навіть дітям Анрі Нестле. А всі, хто любить шоколад з горішками, мають з вдячністю згадати Амеде Коллера.

Інна Лем, 430 слів

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. Визнач стиль прочитаного твору.

А науковий

Б офіційно-діловий

В науково-популярний

Г художній

2. Яким на смак був кавовий напій, приготовлений майя?

А солодким

Б кислим

В гірким

Г кисло-солодким

3. Хто першим привіз какао-боби в Європу?

А Христофор Колумб

Б Ернан Кортес

В король Фердинанд

Г Анрі Нестле

4. Чим пригощали мексиканці завойовника Ернана Кортеса?

А збитими вершками з полуницею

Б шоколатлем з медом і спеціями

В гірким напоєм з перцем та гвоздикою

Г шоколадно-вафельними батончиками

5. У якій країні запрошували гостей «на шоколад»?

А в Іспанії

Б у Мексиці

В у Швейцарії

Г в Англії

6. Де відкрився перший «шоколадний будинок»?

А у Парижі

Б у Мехіко

В у Мадриді

Г у Лондоні

7. Випиши з тексту, що писав історик про шоколадний напій.

---

8. Запиши, який цінний подарунок приніс іспанському королю Ернан Кортес.

Прочитай уважно текст.

ГАЛЯ

Проминувши город, хлопці вибігли на луки до лісу. Біля самого тину здіймалася вгору кропива. Вона жалила ноги, руки, навіть обличчя.

Кропива мала страшних ворогів в особі Василя, Миколки та ще кількох хлопців. У кожного з них у руках дерев'яна, з дротяною ручкою шаблюда. Тільки у Василька справжня, залізна. Хлопці прийшли воювати зі своїм ворогом — з кропивою:

— Тепер будеш жалити? Будеш сверблячкою колоти?

Але кропива мовчала, тільки голівки хилилися, зрубані хоробрими вояками.

Василь розмахнувся, але не рубнув, глянув здивовано. У кропиві, просто перед ним, сиділо чорне галченя. Розглянувши Василя, галченя розкрило дзьоб і писнуло.

— Хлопці, сюди! Впіймав пташеня! — крикнув Василько.

Хлопчики прибігли і спинилися здивовані. Перед ними сиділо гарненьке галченя і прохало їсти, розкривши широко дзьоб. Миколка швидко знайшов велику сіру гусеницю і поклав пташеняті в рот. Галченя із задоволенням проковтнуло. Але ця їжа тільки роздратовала пташеня, бо воно ще ширше роззявляло дзьоб і било крильцями.

— Голодне! — крикнув Василь. — Лови, хлопці, жуків!

Кинулися хлопці на всі боки і почали носити пташці їжу. Галченя пожадливо хапало комах, черв'яків і похапцем ковтало. Це ще більше заохочувало дітей до роботи.

Зрештою, пташеня перестало розкривати рота. Коли хтось із дітей підносив до дзьоба найсмачнішого жука, галченя не хотіло їсти, відвертало голову.

— Наїлося, — вирішили хлопці.

— Диви, дрімає. Очі заплющило, — звернув увагу Миколка.

— Нехай відпочине, — промовив Василь. — Спи, Галя, спи.

Коли хлопець сказав ці слова, галченя подивилося на нього здивовано, і Василько з радістю крикнув:

— Розуміє своє ім'я, розуміє! Назву галку — Галя. Житиме в мене разом із синичкою. Весело їм буде.

Хлопці не сперечалися. Забрав хлопець пташеня і поніс додому. Тільки з'явився в хату, мати побачила і сказала:

— Ти, мабуть, звіринець думаєш відкрити. Усіх птахів з лісу перетягнеш додому.

— А ви погляньте, мамо, яке галченя! Ручне, і звать його Галя...

Посадив Василько пташеня на гілку, де постійно жила синичка. Синичка десь гуляла надворі. Увесь день вона гуляє в садку, лазить по деревах, а на вечір обов'язково прилітає ночувати додому.

Але тепер синичка, мабуть, почула веселий шум у хаті і вже сиділа на вікні, хитро озирючи людей. Раптом побачила непроханого гостя — галку. Розлютована синичка засичала загрозливо і стрибнула на свою гілку. Галченя спокійно дивилося на неї.

Синичка рішуче підстрибнула до гостя і, роздратовано запищавши, хоробро кинулась на нього. Маленька пташка вчепилась у голову галченяті кігтями і почала клювати йому потилицю.

Тепер і галченя перелякалося. Не встиг Василько розборонити птахів, як раптом почулося:

— Кра, кра, кра!..

Закрякало безпомічне пташеня, яке не навчилося ще битися й боротися з ворогами, і синичка перелякано відступила. Надто грізний голос мала молода галка.

— Галя перемогла! Перемогла! — закричав Василько.

Через кілька днів пташки помирилися і жили в кутку на одній гілці.

Галя росла швидко. Уже за тиждень вона бігала за Васильком надворі, смішно махаючи крилами. Їсти Галя приходила завжди своєчасно й бігала за своїм хазяїном, доки той не нагодує її. Усі у дворі дуже любили Галю.

Олександр Котленко, 462 слова

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. У якому розділі книги для читання можна помістити цей твір?

- А «З історії рідного краю»
- Б «Сторінки з книги Природи»
- В «Пригоди і захоплення твоїх ровесників»
- Г «Енциклопедія Чомучки»

2. З яким ворогом боролися хлопці?

- А з бур'янами
- Б з кропивою
- В з лінощами
- Г з комахами

3. Василько розмахнувся, але не рубнув кропиву, тому що

- А побачив пташку
- Б сильно обпікся
- В його покликали друзі
- Г зламалася шаблока

4. Як поводитися хлопці, побачивши голодну пташку?

- А почали збирати молоденькі листочки
- Б посадили пташку біля мурашника
- В почали приносити черв'яків, комах
- Г нагодували крихтами хліба

5. Що вирішив зробити Василько із галкою?

- А забрати додому
- Б віддати у зоокуточок
- В відшукати якесь гніздечко
- Г подарувати другові

6. Як синичка сприйняла непроханого гостя?

- А зраділа
- Б здивувалася
- В розлютилася
- Г перелякалася

7. Добери синоніми до висловів.

Кинулися на всі боки — _____

Безпомічне пташеня — _____

8. Поясни, чому пташеня перестало розкривати рота.

9. Опиши, як хлопці воювали з кропивою.

10. Поміркуй, чому мама не схвалювала вчинку Василька.

11. Випиши із твору речення, у якому йдеться про те, як синичка потоваришувала з галкою.

12. Склади план твору.

Прочитай уважно текст.

ЯК ДВАНАДЦЯТЬ МІСЯЦІВ НОВИЙ РІК ВИРЯДЖАЛИ

Ступив Новий рік на Землю, а його дванадцять братів хлібом-сіллю зустрічають.

— Знаю вас. Ви — дванадцять місяців-братів. Який у вас клопіт? — каже.

— А ти вислухай, — одказують. — Колись люди міряли час од літа до літа, од зими до зими. Ще й понині кажуть не «скільки років», а «скільки літ, скільки зим». Вони й гадки не мали ні про місяці, ні про роки, ні про осені, ні про весни. Знали тільки тепло й холод. А почали скотарством займатися, землю орати — по-іншому до всього придивлятися стали. Пішов сік у беріз під корою — то вже білокорий березень настав. З'явилися квіточки — квітень. Трава на випасах зазеленіла — пора травня прийшла, комашня-черва з'явилася — червень на порі, липа зацвіла — липень на дворі...

Усі місяці ручкалися з Новим роком, а липень докинув:

— Або ще й кивнем мене називають, — всміхається, а сам гарний, стрункий, з липовим цвітом і бджолами на капелюсі. Далі несподівано заіржав і нараз конем став. Головою киває, гривою, хвостом метляє. Коні цієї пори неспокійні — гедзів одганяють. Кресонув копитом — і знову на красеня перекинувся.

— А ви — серпень?.. — мовив Новий рік. Женця по брилю і серпу знати.

— То так, — усміхнувся серпень. — Тільки я тепер на комбайні жнивую. Нас неважко пізнати: за кожного його вбрання говорить. Осінні — в багряних плащах, зимові — сиві. Грудень — землю студить, крижані мости будує, січень — з батіжком, а лютий — норовом крутий...

Познайомилися вони, далі мову ведуть.

Усе як є розказують.

— Ділити рік на місяці люди тільки тоді почали, як стали коло землі ходити, орати, сіяти. Що ж їх спонукало ще точніше лік часу вести? А от що. Скажімо, зібрали урожай. А як його так розподілити, щоб до наступного урожаю вистачило? Коли орати? Коли сіяти? Стали люди до всього пильно придивлятися: коли птахи відлітають, коли вертаються, коли хмари дощ носять... Багато правдивих прикмет спостерегли. Зрештою, у пригоді їм став Місяць. По ньому й сякий-такий календар злагодили. Міняється Місяць: то росте він, то старіє. А як дванадцять разів Місяць дідом і молодиком побуває, то всі пори року пройдуть, знов рік на коло своє стає. Відтоді й ми, дванадцять місяців-братів, по черзі правимо, від Місяця й самі місяцями називаємось.

Та місячний календар виявився неточним. Він кінчався на одинадцять днів раніше за земний рік. «Будемо міряти час по Сонцю», — сказали люди. Сонячний календар виявився точнішим. Лік неточностям у ньому пішов уже не на дні, а на години. Але з роками вони накопичувалися, перетворювалися на добу, доба — на тиждень, тиждень — на місяць... Чому ж так? Та тому, що рік — це повний оберт Землі навколо Сонця. А доба — оберт Землі навколо самої себе. Згодом люди домовились раз на чотири роки до найменшого брата, до лютого, додавати день. Так виник високосний рік...

— Ну, забалакалися ми. Пора тобі в дорогу, заждалися вже тебе дорослі й малі.

З тим покидали шапки, вклонилися гостеві дванадцять місяців і провели Новий рік у дорогу.

Тарас Кінько, 461 слово

Прочитай уважно текст.

ГОЛОСИ ТВАРИН

У казках тварини розмовляють. А як же насправді? Є в них мова чи немає? Про що свідчать їхні вигуки, своєрідні звуки?

Тварини спілкуються між собою за допомогою запахів, рухів тіла, голосу. У них, таким чином, не одна, а ніби три мови.

Від народження кожна тварина володіє певною кількістю звуків. Їх розуміють інші тварини і так чи інакше відповідають на звертання.

Голос виражає емоційний стан, попереджає про небезпеку, допомагає тваринам розпізнати одне одного. З допомогою звуків тварини вітаються, сповіщають про знайдену поживу, подають іншим сигнал тривоги, відлякують ворогів, а ще висловлюють почуття — лють, переляк, задоволення. Голос дозволяє їм спілкуватись у цілковитій темряві чи на великій відстані.

Тваринна мова дуже виразна. Це переважно вигуки типу: «Увага!», «Стережись!», «Рятуйся!», «Забирайся геть!».

Подаючи звуковий сигнал, білка скрекоче, бобер ляпає хвостом по воді, олені б'ють по землі копитами, а зайці — задніми лапами. У разі небезпеки кабан коротко рохкає, а лось форкає. Козуленя, зголоднівши, тоненько свистить — підкликає до себе матір. Лисиця, приносячи маленьким лисенятam їжу, повідомляє про своє наближення до нори звуком «уф-уф».

Лісові звірі вже змалечку вчаться розпізнавати безпечні й небезпечні звуки, які з них належать своїм і які — чужакам. Усі незнайомі звуки викликають у них настороженість, бо можуть становити загрозу.

Птахи «розмовляють» крилами, посвистом, демонструють своє строкате пір'я, різні пози. Але найчастіше вони спілкуються за допомогою звуків. Підраховано, що голоси і пісні птахів мають близько 400 відтінків. Учені довели, що у гусей «га-га-га» означає «втікаймо!», «га-га-га-га» — «швидше!», «га-га-га-га-га-га-га-га-га...» — «корму багато, зостаньмося тут».

Більшість тварин розуміє голос не тільки свого виду, а й інших видів. Наприклад, крики сойки або сороки знають усі жителі лісу. Вовки розуміють голос ворона, олені — гавкіт собаки. Шпак, сорока, ворона, сойка, дрізд, снігур здатні наслідувати голоси інших тварин, а ще можуть вимовляти окремі людські слова.

Досліджують голоси тварин різними методами, зокрема записують на магнітофон. Ось який випадок був з мавпами. У заповіднику, де провадився дослід, зненацька пішов дощ. Мавпи з неймовірним галасом кинулися в укриття. Крики їх записали на плівку, а наступного дня цей запис увімкнули. Було сонячно, тихо, але всі мавпи одразу ж поховались, як і напередодні. Отже, учорашні їхні крики означали «дощ!».

Знати голоси тварин потрібно для того, щоб передбачити їх поведінку під час зустрічі, спілкування з ними.

Володимир Бондаренко, 361 слово

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. Яка тематична спрямованість твору Володимира Бондаренка?
 А про життя дітей Б про явища природи
 В про життя тварин Г про добрі справи школярів
2. Яких три «мови» використовують тварини для спілкування?
 А запахи, рухи тіла, голос Б українську, російську, англійську
 В міміку, жести, вигуки Г пташину, звірину, риб'ячу
3. Як голодне козуленя підкликає матір?
 А уфкає Б скрекоче
 В тоненько свистить Г форкає
4. Що робить бобер, подаючи звуковий сигнал?
 А тоненько свистить Б скрекоче
 В ляпає хвостом по воді Г б'є задніми лапами
5. Як «розмовляють» птахи?
 А кривляються, часто перебирають лапками
 Б крутять головою, вигинають крила
 В підлітають якнайвище
 Г крилами, посвистом; демонструють своє строкате пір'я, різні пози
6. Які звуки вчать розрізняти звірята?
 А безпечні й небезпечні Б голосні й приголосні
 В голосні й тихі Г дзвінки і глухі
7. Випиши з тексту речення, яке містить найбільшу кількість назв птахів.

---

8. Поясни, чому незнайомі звуки викликають у тварин настороженість.

---

9. Запиши, які вигуки переважають у тваринній мові.

---

10. Склади і запиши два запитання за змістом твору.

11. Заповни таблицьку.

<i>Назва тварини</i>	<i>Що цікавого я дізнався (-лася) з тексту</i>
Мавпи	
Гуси	

12. Для чого потрібно розуміти мову тварин? Напиши про це твір-міркування (5–7 речень).

Прочитай уважно текст.

ДІДУСЕВА ТАЄМНИЦЯ

Якось бабуся сказала, що в лісі появилoся багато боровиків і підберезників, і ми з Оксаною зібралися по гриби.

— Сьогодні, діти, дома сидіть. Буде дощ, — порадив дідусь.

— Де ж той дощ візьметься, як на небі ані хмаринки? — запитав я.

Не послушали ми дідуся, пішли в ліс. Думали, він навмисне вигадав про дощ, щоб ми дома залишилися.

Та тільки почали шукати гриби, як раптом налетіла чорна хмара, замиготіли блискавки, загуркотів грім! У лісі стало темно, ніби вночі. Потім такий дощ линув — одразу змogli до нитки! Прибігли додому, померзли, зубами цокаємо і без грибів.

— Чи не казав я вам: буде гроза? — дорікнув дідусь.

Через кілька днів він погукав нас і звелів віднести в сарай корито з пір'ям, яке бабуся поставила на сонце сушити, бо вітер, мовляв, роздмухає його по всьому дворі.

— Вітру ж нема, дідусю, — спантеличено розвів я руками.

— Зараз нема, а скоро буде.

Так і сталося. Незабаром піднявся сильний вітряга. Куряву на дорозі здіймає, дерева розгойдує, у мене з голови картуза рве.

— Ромчику, а як дідусь вгадує, яка буде погода? — дивувалася Оксана.

Я і сам не міг зрозуміти, але їй признатися в тому не хотілося.

— Бо він чарівник, — сказав, аби щось сказати.

Минув ще день, другий. Оксана весь час пильно придивлялася до дідуся, але нічого чаклунського не помітила в ньому.

А коли дідусь знову заговорив про погоду, яка вона буде наступного дня, Оксана запитала його:

— Де ви узнаете про погоду? Хто вам про неї каже?

— Багато хто мені про це каже, онуко. Ось бджілки кажуть, пташки...

— То ви, дідусю, навсправжки чарівник? — допитувалася вона.

— Який чарівник? — підняв догори брови дідусь.

— Ну, той, що вміє чаклувати...

Дідусь голосно зареготав.

— Хочете, я і вас навчу, як бути чарівниками? — запитав дідусь.

І повів нас на пасіку.

— Бачите, не вилазять бджоли? — показав на вулик. — Немає сьогодні такого льоту, як учора. Тому що сьогодні буде гроза. Не дивіться на небо. Нехай воно зараз і чисте, і сонце світить, а гроза все одно буде. Бджілки відчують це і не вилітають з вулика, щоб не попасти під дощ. Та й не тільки вони. Мурашки також відчують негоду. Бігають коло свого мурашника, бояться далеко заповзати. А ще мені птахи, і риба, і земля, і небо розказують, яка буде погода.

— Що ж вам, дідусю, небо розкаже? — поцікавилася Оксана.

— А ви самі приглядайтесь до нього. Учора ввечері, приміром, сонце за хмари зайшло. Це прикмета на дощ. А коли захід червоний, то на вітер.

Дізналися ми, що й хмари на небі не завжди однакові і мають свої назви. Купчасті — на гарну погоду, а перисті — на негоду. Навіть по росі, по райдузі, по тому, як ластівки літають — низько чи високо, і по тому, як дим з димаря йде, можна вгадати погоду. Чимало є всяких прикмет. Треба лише підмічати їх і запам'ятовувати, тоді кожен, хто захоче, зможе стати таким же «чарівником», як дідусь...

Борис Комар, 459 слів

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. У прочитаному тобою творі йдеться про
  - А збирання грибів
  - Б те, як стати чарівником
  - В те, як навчитися передбачати погоду
  - Г допомогу дітей дорослим
2. Від чийого імені ведеться розповідь?
  - А Оксани
  - Б Ромчика
  - В бабусі
  - Г дідуся
3. Чому діти повернулися додому без грибів?
  - А тому що не вміли шукати
  - Б бо не були впевнені, що гриби їстівні
  - В бо у лісі не було грибів
  - Г тому що раптово почалася гроза
4. Оксанку дивувало те,
  - А як дідусь вгадує, яка буде погода
  - Б як дідусь став чарівником
  - В як вітер може роздмухати пір'я
  - Г що можна легко навчитися чаклувати
5. Де дідусь «навчав» онуків бути чарівниками?
  - А у школі
  - Б у хаті
  - В на пасіці
  - Г у лісі
6. Що означає вислів *підняв догори брови*?
  - А задумався
  - Б здивувався
  - В розсердився
  - Г зрадив
7. Випиши з тексту речення, якими автор описує вітер.

---

8. Поміркуй, чому діти не послухали дідуся і пішли в ліс.

---

9. Запиши, що цікавого про передбачення погоди ти зізнався (-лася).

---

10. Віднови послідовність подій у творі. Простав цифри в порожні клітинки.

- Оксана весь час пильно придивлялася до дідуся.
- Ми з Оксаною зібралися по гриби.
- Дізналися ми, що хмари на небі не завжди однакові.
- У лісі стало темно, ніби вночі.
- Дідусь голосно зареготав.

11. Склади 2 запитання за змістом тексту.

---

12. Що мав на увазі автор, називаючи твір «Дідусева таємниця»? Запиши свої міркування (5–6 речень).

Прочитай уважно текст.

ЯК ГАЛКА КОТА ПРОВЧИЛА

Володя з Петьком живуть на останньому поверсі висотного будинку. За вікнами квартири од світанку до смеркання вовтузяться і верещать птахи. Їхній попелястий кіт Тихін до того галасу давно звик, ніби й уваги не звертає. Та варто якому-небудь зухвальцеві підлетіти до вікна чи балконних дверей — пиши пропало. Блєскавичний стрибок — і роззява навіть не писне в гострих пазурах...

Якось на кухні з душника, прикритого решіткою, почали долимати таємничі звуки. Спочатку ніхто не звертав на це уваги, але шарудіння не припинялося. Тоді тато зняв решітку. Але там нічого не було. Раптом зверху щось шумно посунулось і на полицку, що під душником, вивалився птах. Він був скуйовджений, розтріпаний. У павутинні й смітті. А коли трохи причепурився, Петько з Володею побачили, що це галка. Вона подивилася на них одним оком, потім другим, далі уважно глянула собі під ноги і почала, ніби нічого не трапилось, дзьобати сухарі, що сушилися на полицці.

— Вона ж голодна! — схаменулась бабуся і поклала на полицку шматок булки.

Галка прийняла булку прихильно, навіть не відійшла, коли бабуся простягала руку. Води з блюдечка, що їй поставили, вона пити не схотіла, а злетіла в раковину і почала дзьобом ловити краплі, що капали з крана.

Почувалася вона в кухні, як у себе вдома. Сіла на ручку сковороди і, не лякаючись ні вогню, ні жару, подивилася, що там смажиться. Погреблася у зіллі, що сохло на шафі.

Отут і з'явився на кухні кіт Тихін. Досі він міцно спав після ситного обіду і не чув метушні в домі, а це прокинувся і прийшов повечеряти.

Побачивши на полиці живу галку, він витріщив зелені очі і якось мить стояв, отетерілий, а потім так заволав, ніби його ошпарили.

Галка не злякалась появи кота. Вона безтурботно його розглядала, ніби вперше бачила таку галасливу істоту.

— Треба його прогнати, — сказав Вовка.

— Чекай, побачимо, що далі буде, — зупинив його Петько.

І раптом галка зірвалася з мисника і з войовничим криком полетіла просто на Тихона.

— Рятуйте Тихона! — злякано закричала бабуся і змахнула рукою, в якій була чашка з чаєм, і весь чай виплеснувся на бідолашного кота.

Тато кинувся ловити галку і перечепився через табуретку. Тихін кулею вилетів з кухні. А галка, зробивши в повітрі крутий поворот, сіла на шафу й переможно прокричала своє «Ка-а!». Поблискуючи оком-намистинкою, почала чистити пір'ячко.

Того дня Тихін так і не вечеряв. І наступного дня не прийшов на кухню. Тільки коли галка вилетіла у відчинене вікно надвір, кіт заглянув до кухні.

Після того Тихін на пташок не полював.

За Іриною Масенко, 400 слів

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. У якому розділі книги для читання можна помістити цей твір?

- А «Цікаві пригоди братів наших менших»
- Б «З любов'ю до рідної землі»
- В «А дружити треба вміти»
- Г «Усна народна творчість»

2. Як галка опинилася в кухні?

- А залетіла через відчинену квартиру
- Б випала з душника
- В її принесли хлопчики
- Г вона рятувалася від кота

3. Чим пригощали пташку?

- А булкою
- Б зерном
- В молоком
- Г травичкою

4. Як почувалася галка в кухні?

- А з переляку забилася у куток
- Б тривожно літала з кутка в куток
- В сіла на плече бабусі
- Г як у себе вдома

5. Як повівся кіт, побачивши галку?

- А накинувся на пташку
- Б заховався під стіл
- В стояв отетерілий
- Г позадкував до дверей

6. Хто запропонував прогнати кота?

- А Вовка
- Б тато
- В бабуся
- Г Петько

7. Випиши з тексту два порівняння.

---

8. Запиши, як галка провчила кота.

---

9. Запиши, які повадки кота описує автор.

---

10. Запиши, який епізод у творі тебе розвеселив.

11. Віднови послідовність подій у творі. Простав цифри в порожні клітинки.

- Тато кинувся ловити галку і перечепився через табуретку.
- Галка сіла на ручку сковороди.
- Тато зняв решітку.
- Раптом галка зірвалася з мисника і полетіла просто на Тихона.
- Досі кіт міцно спав після ситного обіду.

12. Склади план оповідання «Як галка kota провчила».

Прочитай уважно текст.

ЗОЛОТІ БДЖОЛИ

У нас новина — дідусь завів бджіл. Дві маленькі хатки стоять за нашою великою хатою в садку, і я вже зранку біжу до них.

Хатки називаються вуликами.

Продеру очі, зирк у вікно — сонячні промені так і стрибають по шибках. Зирк по хаті — а їх повна хата. Отак вистрибом літають. Наче ті бджоли. Тільки не гудуть. То на дзеркалі зблиснуть, то у відрі з водою...

Біжу до бджіл. Гульк — а на порозі красень-півень.

— Кукуріку! — здоровкається.

Треба б йому нотацію прочитати за те, що знову водив курей у шкоду. Але він довго огри-затиметься.

— Ніколи мені — йду бджіл пасти.

Треба кинути йому зерна. А то геть розсердиться. Кидаю зерна. Він згукує курей, а тут бджоли летять. От, знову я запізнився через цього півня!

Бджоли полетіли пастися аж на гречку. Якби ж вони втрапили додому!

Побіг би, пригнав би назад, але тепер не знаю, де наші, а де чужі. Треба їх якось позначити.

Сиджу біля вуликів. Дивлюся, як танцюють золоті бджоли на сонці. Дзвенять. Раді-радісінькі, що тепло, що немає дощу і що я сиджу біля них. Ці нікуди не дінуться. Вони вулик стережуть. Як би ті не заблукали — дорога до гречки далека.

Може, собаку завести, хай пасе їх. По телевізору показували, як собаки овець пасуть. З бджолами собаці буде легше — їх вовки не крадуть.

Скажу дідусеві про собаку. Вона й курей виганятиме зі шкоди.

Летять! Летять, наче літаки. Сідають. Залазять у вулик. Щось кажуть тим, які вулик стерегли. Тепер ці спочивають, а ті летять.

Біжу за ними і свищу, щоб не одбилася яка в дорозі. А назустріч дід.

— Куди це ти летиш?

— Бджоли пасти! Треба собаку завести, то не буде мені мороки. І курей глядітимо, і бджоли пастимо, бо скільки можна без собаки жити?

— Буде тобі собака, — обіцяє дід.

Ідемо з дідом до вуликів. Він щось там пораяється.

— Смачний для тебе мед буде, — каже дід. — Такої гречки давно вже не родило.

Бджоли діда не бояться. Сідають на білу бороду — прямо в рот заглядають, що він скаже.

А мене ще бояться. Бо не звикли. Нічого, звикнуть.

Шкода, що в мене борода не росте.

Вони думали б, що я дід. І теж сідали б на бороду. О, знов летять!

Уже напаслися. І не заблукали. От розумні! Як собаки, розумні! Дід правильно їх вибрав. Прямо над хатою — сонце. І вони вилітають начеб прямо з того сонця. Летять до вуликів. Гудуть, блищать проти сонця.

— Золоті в нас бджоли, — кажу дідові.

— А золоті ж, — погоджується. — Золоті...

Михайло Слабошницький, 398 слів

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. У якому розділі книги для читання можна помістити цей твір?

- А «Як не любити той край»
- Б «Літературні казки»
- В «Пригоди і захоплення твоїх ровесників»
- Г «Казки народів Європи»

2. Розповідь ведеться від імені

- А діда
- Б хлопчика
- В спостерігача
- Г бджоли

3. За чим любив спостерігати хлопчик уранці?

- А за сонячними променями
- Б за поведками півня
- В за бджілками
- Г за сусідським собакою

4. Куди полетіли пастися бджоли?

- А у липовий гай
- Б у сосновий ліс
- В на гречане поле
- Г на квітучий луг

5. Для чого хлопчик хотів завести собаку?

- А щоб допомагав пасти бджіл
- Б щоб мати чотирилапого друга
- В щоб було кому стерегти подвір'я
- Г щоб було кому стерегти вулики

6. Про що шкодував хлопчик?

- А що бджоли його не слухають
- Б що бджоли збилися з дороги
- В що дід має бороду
- Г що в нього не росте борода

7. Запиши, як проходив ранок хлопчика.

---

8. Випиши з тексту два порівняння.

---

9. Запиши, які вчинки хлопчика ти схвалюєш.

Прочитай уважно текст.

БРИЛИК

Працьовиті мурахи поволі тягнули великий шмат кори, щоб утеплити на зиму свою хатину, як раптом почули якийсь ойкання. Мурахи зупинилися: хто це такий з'явився на їхній стежині? Ойкання пролунало ще раз і змовкло. Старий Мурах (ватажок) поправив великі окуляри і кивнув дрібним Муравчикам, щоб пошукали, хто ж потребує їхньої допомоги.

Спритні Муравчики хутко метнулися увсебіч.

— Ось він! Ось він! — загукав небавом найменший Муравчик. — Я знайшов його!

З-під закрученого дубового листочка виглядав голомозий Жолудь.

— Ти чого галасуєш? — суворо запитав його старий Мурах.

— Я... я свого брилика загубив. Десь отут... Шукав, шукав — нема... — ледь не плакав розгублений Жолудь.

— Знайдемо ми твого брилика! — заспокійливо буркнув старий Мурах, хоча й не хотілося втрачати часу, відриватися од свого діла.

— Аякже! Знайдемо! — і меткі Муравчики вже шелестіли листям.

— Ось він! Ось він! — почувся веселий голосок найменшого Муравчика.

І всі побачили брилика. Побачити — одне, а спробуй дістати його! Брилик повільно плавав посеред озерецька, що хлюпотіло в сліду від кізочиноного копитця. Та хіба ж були в лісі такі справи, яких не могли б рішити гуртом мудрі й заповзяті Мурахи?! Тож і тепер старий ватажок подумав хвилинку, примруживши очі під окулярами, і наказав кидати у воду галузки. Невдовзі плавучий міст простягнувся аж до брилика. Охочих іти за бриликом було багато. Але старий Мурах розсудив так:

— Брилика хто знайшов? Найменший Муравчик. До того ж він серед нас найлегший. Кому ж і йти, як не йому.

Думаєте, не боязко було малому Муравчику? Еге! Навіть коліна в нього затремтіли. Та цього ніхто не помітив, бо він умить переборов страх і ступив на міст. Настил прогинався, подекуди вода сягала вище колін, однак Муравчик уперто проробивався до мети. Нарешті він торкнувся брилика... і зрозумів, що витягти його одному не під силу. І на березі, мабуть, збагнули це, бо звідти линули вигуки, що поспішає підмога. Вони ж не знали, що пробиратися мостом так небезпечно. Муравчик закричав:

— Зачекайте! Цей міст не витримає! Я що-небудь придумаю!

І таки придумав! Стрибнув у брилика й погріб до берега гіллячкою, ніби весельцем. Так, у брилику, й винесли на берег Муравчика його друзі.

— Ось твій брилик, візьми! — сказали вони Жолудю.

— Спасибі! — прошепотів Жолудь, — Коли я стану Дубом, приходьте відпочивати до мене в затінок.

— А ти сьогодні в нас молодець! — похвалив ватажок найменшого Муравчика.

Мурахи знову взялися за свою нелегку ношу й потягнули її далі. А Жолудь вибрався на пеньок і махав їм услід бриликом.

Василь Чухліб, 384 слова

Прочитай уважно текст.

НЕСЛУХНЯНИЙ ГАРБУЗИК

Ох і неслухнянець же він! Уранці умиватися ніяк не хоче, і тоді тато притримує впертюха шорсткими ручиськами, а мама кропить синочка росяницею з голубої лічки. Ополудні, коли вся гарбузова родина солодко дрімає, прикрившись од спекоти зеленими парасольками, він починає качатися з боку на бік, шарудіти. Урешті висовується з-під захистку і не мигаючи дивиться в голубе небо, мружить на сліпуче сонце.

— І що ти там побачив? Та сонце ж голівку тобі напече, — бубонить мама.

— І не напече, — відказує малюк. — А подивіться-но, яке воно красиве, Сонце! Немов величезний золотий Гарбуз!

— Отаке придумав! На ось хоч капелюшок надінь, — лагіднішає мама Гарбузиха.

А то пов'ється непосидючий Гарбузик у мандри по городу — поміж картопляним бадиллям, густими буряками, високою кукурудзою. Спробуй його знайти.

Ось і знову: прокинулись Гарбузи, а від Гарбузика тільки й місце тепленьке.

— Де це наш неслухнянець? Чи не викинув знову якого коника? — стурбувався тато Гарбуз.

— Може, він з Огірочком грається... — мовила Гарбузиха. Але ні зелений Огірочок, ні жовта Динька дружка свого не бачили. Гарбузиха пошелестіла городом, аж тут Огірочок услід:

— А он він! Ондечки! Угору подивіться!

Глянули — і за свої гарбузячі голови вхопилися. Гарбузик виліз аж на повітку. Ще й гойдається...

— Ой, упаде, ой, лишенько! — сплеснула долоньками Гарбузиха.

— Ось я йому!.. Нехай тільки додому прийде! — насупився Гарбуз.

— І чого ви бідкаетесь? Погойдається та й на землю спуститься. А що ж йому — під вашими боками цілі дні вилежуватись? — заспокоював їх сусід, чубатий Соняшник.

Але ж Гарбузика треба було рятувати. А як? Може б, оця клопітлива Бджола запомогла? Вона колись медвянистий пилок з гарбузових квітів брала.

— Хоч Гарбузик і малий, але сама я не порятую його, — продзижчала Бджола.

І майнула до пасіки. За якусь мить сила-силенна золотавих вертольотиків закружляла над повіткою. Ледве зняли вони пустотливого Гарбузика, натужно ревучи, пронесли над городом і опустили поряд із схвильованими до розпачу Гарбузами.

Мама Гарбузиха так зраділа, що й не нападлася на неслухнянця, гладила його по голові. Тато Гарбуз тільки покахикував:

— А якби впав?

Гарбузик винувато принишк під теплими боками в тата й мами. «Звичайно, шкода, що наполохав усю гарбузячу родину, — думав він. — Але ж із повітки так далеко видно! І весь город як на долоні, і левада... А якби вилізти он на ту височенну тополю, що біля тину, то ще далі можна роздивитися...» А що, й вилізе! І знову всі казатимуть, що Гарбузик — неслухняний. А може, він просто допитливий?

Василь Чухліб, 383 слова

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. Визнач жанр прочитаного твору.

☐ А народна казка	☐ Б літературна казка
☐ В байка	☐ Г легенда

2. За чим любив спостерігати Гарбузик?

☐ А за рослинами на городі	☐ Б за бджілками
☐ В за зеленими парасольками	☐ Г за Сонцем

3. Що означає вислів *викинув коника*?

☐ А щось витворив	☐ Б запряг коника
☐ В осідлав коника	☐ Г вигнав коника на луг

4. Куди подівся Гарбузик?

☐ А виліз на повітку	☐ Б пішов до Огірочка гратися
☐ В поскакав на коникові	☐ Г заховався за вулик

5. Хто зняв Гарбузика з повітки?

☐ А Огірочок	☐ Б мама Гарбузиха
☐ В тато Гарбуз	☐ Г бджоли

6. Кого автор називає неслухнянцем?

☐ А Огірочка	☐ Б Диньку
☐ В Соняшника	☐ Г Гарбузика

7. Випиши з тексту речення про те, що задумав Гарбузик після повернення до батьків.

---

8. Запиши тлумачення висловів.

Повитися у мандри — _____

Мама не нападалася — _____

9. Запиши, чому Гарбузик подався в мандри по городу.

Прочитай уважно текст.

ГІРКЕ МОРОЗИВО

— Петрику, ти це куди біжиш? — поцікавилася Оленка.

— По морозиво, — підкидаючи на долоні монетку, похвалився хлопчик.

— Я теж з'їла б... — зітхнула Оленка. — Та... у мене грошей зараз немає...

— Ходімо, дам половинку, — запропонував Петрик. — Тільки потім, коли матимеш гроші, віддаси цілу. Згода?

Оленка здивовано подивилася на Петрика. Ну й жаднюга! Але промовчала. Дуже вже хотілося їй морозива. А онде й лоток, біля якого товпилися люди.

— Постривай, Петрику! — дівчинка смикнула Петька за рукав сорочки і показала на дідуса, який штурхав коsturом по землі, наче щось шукав.

— Дідуню, ви щось загубили? — спитала Оленка.

— Ой дітоньки, старість не радість. Поспішав ось в аптеку по ліки, та спіткнувся й розгубив усі гроші. А окуляри дома забув, у піджаку. Тепер дивлюся, придивляюся, а воно в очах все мерехтить і розпливається, ніяк монет не бачу.

— Та ми вам враз допоможемо, — защебетала дівчинка і кинулася разом з Петриком збирати розкидані монети.

— Ну, от і все. Тримайте, — передаючи гроші старому, мовив хлопчик.

— От спасибі, от спасибі, мої голуб'ята! Виручили діда. — Дідусь задоволено посміхнувся у довгі вуса і почимчикував у бік аптеки, а діти — мерщій побігли за морозивом.

— Дві порції дайте, будь ласка, — задихавшись від бігу, попросив Петрик.

— Як дві? — спантеличилася Оленка. — У тебе ж грошей було тільки на одну.

— Т-с-с-с! — Петрик приклав вказівного пальця до вуст та озирнувся, перевіряючи, чи ніхто, часом, не почув. — Я, коли ми збирали монети, на одну наступив. Усе одно дід не добачає. А нам зате обом по морозиву буде.

— Постривай. Я щось не розумію... — здивувалася Оленка.

— Ой! Ну яка ти чудна! Ти ж хотіла морозива? Хотіла. От тепер бери і їж. І віддавати мені гроші за порцію не будеш.

— А якщо дідусеві на ліки не вистачить? Ти подумав? — допитувалася Оленка.

— Хе! Подумаєш! Велике діло — двадцять копійок. А якби не ми, він би ще й досі їх шукав. І не знайшов би.

— Який сором, — обличчя дівчинки зашарілося, як ягоди горобини восени. Вона стояла розгублена, ладна втекти світ за очі або провалитися крізь землю. — Я не хочу такого морозива, — промовила Оленка рішуче. — Це... це гірке морозиво! — майже закричала. А далі попросила благально: — Тітонько, нам тільки одну порцію морозива дайте. Одну.

— Морочите голову: одну — дві, дайте — віддайте, — пробурчала продавщиця, кидаючи на лоток двадцять копійок.

Оленка тільки цього й чекала. Вона схопила гроші й прожогом кинулася до аптеки.

— От чудна, — розгортаючи пачку, знизав плечима Петрик. — А говорила, що жарко, що морозива хоче...

За Михайлом Конончуком, 385 слів

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. Яка тематична спрямованість твору Михайла Конончука?

☐ А про вчинки дітей	☐ Б про корисні та шкідливі продукти
☐ В про важливість читання	☐ Г про цікаве дозвілля

2. З якою умовою Петрик згодився дати Оленці половину морозива?

- А що вона віддасть гроші за морозиво
- Б що вона віддасть гроші дідусеві
- В що вона згодом віддасть цілу порцію
- Г що вона не розкаже дідусеві

3. Як діти допомогли дідусеві?

☐ А знайшли гроші	☐ Б купили ліки
☐ В принесли окуляри	☐ Г провели до аптеки

4. Як учинив Петрик?

- А віддав усі знайдені гроші дідусеві
- Б забрав усі гроші собі
- В віддав дідусеві частину грошей
- Г віддав частину грошей Оленці

5. Як учинила Оленка?

- А побігла в аптеку віддати гроші дідусеві
- Б забрала усі гроші собі
- В віддала гроші Петрикові
- Г віддала гроші мамі

6. Чому Оленка відмовилася від морозива?

☐ А воно було гірке	☐ Б їй мама не дозволяла їсти морозиво
☐ В їй перехотілося морозива	☐ Г їй було соромно за вчинок Петрика

7. Запиши, чому Оленка зупинила Петрика біля дідуся.

---

8. Запиши, чому дивувалася продавщиця морозива.

Прочитай уважно текст.

ЗАДАЧІ ТРАПЛЯЮТЬСЯ РІЗНІ

Математичні задачі бувають різні — і прості, і складні. А ще трапляються хитрющі. Треба добре пометикувати, щоб розв'язати таку. Якось з великими труднощами клас розв'язав таку задачу про ковзани і санки.

— Якби не умова задачі, ви б не знали, скільки коштують санки? — здивовано запитала вчителька.

— А звідки нам знати? — здвигнув плечима Вітя.

— Як звідки? — насупила брови Галина Іванівна. — У кого є санки, підніміть руки! Дивно... А ціни санок ви не знаєте...

І раптом почувся голос Олега Шугая.

— Я знаю.

— Молодець, Олеже, — зраділа Галина Іванівна. — А скільки коштує пакет молока чи кефіру? — перевела вона розмову на інше. — Скільки коштує шкільна форма?

Ніхто з дітей ані пари з вуст.

— А скільки коштує хлібина? — учителька трохи помовчала. — Ну й ну! Про тістечка й морозиво я вас не питаю, бо певна, що таке ви знаєте. Що, Олежко, і ти не можеш відповісти?

— Можу, — ледь чутно, але твердо сказав Олег Шугай.

— А чого ж йому не знати, він щодня по магазинах ходить, — хихикнув Борис.

— То що ж, по-твоєму, Борисе, допомагати мамі — це смішно?

— Допомагати можна, чого ж... Але з сумкою — це... це вже не чоловіча справа, — розгубився Борис. — І взагалі — він мамин мазунчик... Цілує її вранці, я сам бачив!

У класі запала гнітюча тиша. Мовчала і Галина Іванівна. Зрештою сказала:

— Ні, Борисе, з тобою не можна погодитись, — сказала вчителька, пильно вдивляючись у кожного. — Я і мій брат змалку теж допомагали мамі. І по хліб, ходили, і в хаті прибирали. Що ж тут смішного? А тепер мій брат — генерал... І про поцілунки. Я теж бачила, як Олег ніжно прощається з мамою. Видно, що він хороший син, любить маму. Я б хотіла, щоб усі хлопці нашого класу були такі...

Удома Олегові було дуже сумно. Гуляти не хотілося. Коли прийшла з роботи мама, він не підхопився, як завжди, не почав її розпитувати і про свої шкільні справи нічого не сказав. На кухні мама здивувалась, що син не помив посуд, не купив хліба.

...Уранці разом вийшли з дому. Коли їхали в ліфті, мама хотіла поправити синові комірець плаща, але Олег мовчки відсунувся вбік.

— Мамо, а з мене хлопці у класі сміються...

— Чого це?

— Що я із сумкою в магазин ходжу... Ну і те... коли ми прощаємось.

— А-а-а, — мати насторожилася. — І що ж ти вирішив, мій хороший син?

Олег мовчав. Мати розвернулася і ступила крок.

— Стій, мамочко! — Олег шарпнувся до неї, підвівся на носках і чоломкнув у щоку. — Приходь раніше, не запізнюйся!

За Олександром Єфімовим, 394 слова

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. Яка тематична спрямованість твору Олександра Єфімова?

- А про важливість навчання   Б про вчинки дітей
 В про вміння розв'язувати задачі   Г про допомогу слабшим

2. Про що розв'язували задачу учні?

- А про ковзани і санки   Б про молоко і кефір
 В про шкільну форму   Г про сумки

3. Учительку здивувало те, що

- А діти довго розв'язували задачу   Б діти погано обчислювали
 В діти неухажні   Г діти не знали цін на продукти

4. Ким вважав Олега Борис?

- А маминим мазунчиком   Б вірним другом
 В слабшим товаришем   Г вихованим хлопцем

5. Чому Олег не виконав домашніх справ?

- А бо він довго виконував домашні завдання
 Б бо не було води, щоб помити посуд
 В бо йому було ніяково перед друзями
 Г бо він довго грав у футбол

6. Яке слово є синонімом слова *поміткувати*?

- А допомогти   Б попрохати
 В помізкувати   Г позмагатися

7. Запиши, які знання Олега виявилися у розмові з учителькою.

---

8. Запиши, про які різні задачі йдеться в оповіданні.

Прочитай уважно текст.

БДЖОЛА ТА ОСА

Жили собі дві приятельки — Бджола та Оса. Вони мали чимало спільного. Обидві були власницями ніжних прозорих крилець, які носили їх по безмежних полях та пахучих луках, обидві любили ласкаве сонечко, і обидві захищалися від своїх ворогів за допомогою маленьких колючих списиків, які приятельки називали жалами.

Але в цих гострих жалах якраз і ховалися відмінності між Доброю Бджолою та Злою Осою. Саме так, Бджола була дуже доброю, а Оса — злою. Чому ж так з ними сталося? А ось яка трапилася пригода. Коли наші приятельки були ще молодими і безтурботними, вони полетіли далеченько від знайомої луки й опинилися у міському парку, де гралося багато дітей.

Діти були веселі, шукали нових цікавих знайомств. Тож, побачивши двох гарненьких летючих подружок, вирішили потоваришувати з ними. Найсміливіші простягнули руки до їхніх прозорих крилець (а як відомо, крильця замінюють комахам рученята) і...

Ось тут і відбулося найголовніше в житті Бджоли та Оси. Обидві одразу ж ужалили сміливців. Але Бджола, побачивши, як гірко скривився від болю маленький Петрик, так пошкодувала за свою властивість випускати жало, що ледве не вмерла від жалю до хлопчика. Цієї ж миті вона вирішила: «Я буду захищатися так лише задля оборони. Я не хочу завдавати болю іншим, а дуже хочу робити добро».

Бджола була господаркою свого слова, тож вона почала збирати духмянний мед і пилок з польових та лугових квітів, опилювати рослини і просто втішати всіх веселою пісенькою своїх прозорих крилець. Люди стали будувати для неї хатинки, які назвали вуликами, і навіть підгодовували її в скрутний час.

Але не так сталося з Осою. Вжаливши маленького Петрика, вона ще більше надулася від чорної злості, коли побачила, як йому боляче. Ніякого жалю до маленького хлопчика в Оси не було зовсім, хвиля жорстокості заслала їй очі. З плином часу Оса ставала дедалі лютішою й бажала всім лише зла, зла, зла. Оса не відчувала чужого болю, а навпаки — шукала його й раділа, що хтось засмучений, заплаканий, ображений.

І сталася дивина! Якщо від початку Бджола з Осою були схожі між собою, то зміни в їхній поведінці зробили їх цілком відмінними й зовні. Там, де завжди радо чекали на Бджілку, там проганяли і навіть хотіли знищити Осу. Її постійна злоба й надокучливість робила сусідство з нею небажаним. Відсутність доброти не додавала їй нових друзів і відлякувала давніх, а велика злість стала тягарем навіть для неї самої. І якось самотня Оса почала просити допомоги: «Допоможіть мені стати іншою!»

Олена Васильєва, 390 слів

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. Визнач жанр прочитаного твору.

- А народна казка Б авторська казка
 В оповідання Г науково-популярна стаття

2. У чому ховалася відмінність між Бджолою й Осою?

- А у крильцях Б у лапках
 В у жалах Г в очах

3. Хто хотів потоваришувати з летючими подружками?

- А діти Б метелики
 В комарики Г джмелі

4. Чому Бджола вирішила випускати жало лише для оборони?

- А на неї постійно нападали Б так вона захищала слабших
 В їй стало жаль хлопчика Г діти попросили бджолу не жалити

5. Чому Осу звідусюди проганяли?

- А бо вона була злою
 Б бо вона набридала запитаннями
 В бо вона не хотіла приятелювати з Бджолою
 Г бо вона дуже голосно дзижчала

6. Хто хотів стати іншим?

- А Бджола Б Оса
 В Джміль Г Петрик

7. Віднови послідовність подій у творі. Простав цифри в порожні клітинки.

- Бджола пошкодувала за свою властивість випускати жало.
 Оса надулася від чорної злості.
 Приятельки полетіли далеченько від знайомої луки.
 Оса почала просити допомоги.
 Жили собі дві приятельки — Бджола та Оса.
 Найсміливіші простягнули руки до крилець.

8. Випиши з твору речення про те, що було спільного між Бджолою й Осою.

---

9. Поясни, чому Бджола й Оса приязнювали.

10. Поясни значення вислову «бути господарем свого слова».

11. Поміркуй, чи зрозуміла Оса свої помилки. Випиши речення, з якого це стає зрозуміло.

12. Склади і запиши міркування (5–7 речень).

Як допомогти Осі?

Прочитай уважно текст.

ЯКБИ ВСЕ БУЛО ІНАКШЕ...

Каченятко Умчик має хорошого друга — кошеня Мурчика. Одного разу грілися вони удвох на весняному сонечку. Каченя було дуже сумне. Мурчик ще ніколи його таким не бачив.

— Якби все було інакше, — важко зітхнуло каченя.

— Що ти маєш на увазі? — запитав Умчика Мурчик.

— От якби я вмів вправно й високо літати, якби мої тато й мама ніколи не від'їжджали надовго, якби вони гралися зі мною, якби ніколи не сварились і ще багато таких «якби»...

Тоді друг відповів:

— Умчику, життя — це темні й світлі смуги. Ти, чомусь, бачиш тільки темні. Тобі обов'язково потрібно навчитися бачити і світлі, відчувати у всьому щось приємне, тоді ти почуватимешся чудово. Запам'ятай, що коли бачити тільки темні смуги, то завжди все буде погано. Навчися вибирати.

— Я хочу, щоб мені було добре, але не знаю, як це зробити, — розгублено сказав Умчик, — Навчи мене, будь ласка, Мурчику.

Умчик здивувався, коли почув, що неприємні думки можна відігнати, якщо захотіти. Йому дуже захотілося дізнатись, як це можна зробити. З нетерпінням чекав Умчик, коли ж вірний товариш його цьому навчить.

— Ти, Умчику, кажеш: «Якби я вмів літати, якби тато й мама не від'їжджали надовго, якби вони більше гралися зі мною, якби не сварились». Це все — темні смуги у твоєму житті, тому що ти починаєш свою думку зі слова «якби». Спробуй подумати інакше.

— Це як? — запитав Умчик.

— Дуже просто. Ти збирав коли-небудь солодкі ягоди? — поцікавилось кошеня.

— Так.

— І, мабуть, клав до кошика найкращі, соковиті плоди. А зів'ялі, почорнілі, гнилі або зелені оминав, так? — пояснював Мурчик.

— Як же інакше? Так і треба.

— От і думки мають бути тільки приємними, тоді тобі завжди буде весело. Колись моя мама дала мені добру пораду: замість «якби» говорити треба слова «навіть якщо», або «в будь-якому випадку». От і ти так спробуй. Гадаю, це тобі допоможе. Інколи доводиться повторювати ці слова багато-багато разів, доки твій настрій не покращиться.

Умчик став повторювати — і повеселішав, і все навкруги для нього стало затишним, приємним, милим.

— Я, здається, зрозумів! — весело сказав він, — Навіть якщо я не вмю літати, зате в мене є надійний друг, з яким я можу гратися! Навіть якщо мама і тато довго на роботі працюють, вони все одно пам'ятають про мене і люблять мене.

— Молодець, Умчику! Ти здібний учень! — задоволено сказав Мурчик.

— А ти дуже хороший товариш, — мовив Умчик.

Лариса Козіна, 372 слова

Познач правильні відповіді. Виконай завдання.

1. Визнач жанр прочитаного твору.

☐ А літературна казка	☐ Б народна казка
☐ В байка	☐ Г оповідання

2. Хто був другом каченятка?

☐ А курчатко	☐ Б гусенятко
☐ В цуценятко	☐ Г кошенятко

3. Чому Умчик сумував?

☐ А бо була дощова погода	☐ Б бо було дуже спекотно
☐ В бо хотів, щоб усе було інакше	☐ Г бо у нього не було вірного друга

4. Умчика здивувало те, що

☐ А неприємні думки можна відігнати
☐ Б друг не хотів з ним гратися
☐ В Мурчик почав малювати білі й чорні смуги
☐ Г Мурчик не знав, що порадити другові

5. Як Мурчик назвав друга?

☐ А чемним синочком	☐ Б здібним учнем
☐ В замріяним каченям	☐ Г добрим сусідом

6. Що, за порадою друга, мав навчитися робити Умчик?

☐ А бачити світлі смуги
☐ Б перефарбовувати темні смуги на світлі
☐ В не помічати темних смуг
☐ Г бути завжди веселим

7. Випиши з твору речення, у якому кошеня пояснює каченяті, якими мають бути думки.

---

8. Запиши, хто навчив кошеня життєвим премудростям.
